

4-29-2018

17 Turkish Telegrams

Krikor Guerguerian

Follow this and additional works at: https://commons.clarku.edu/genocide_documents

Recommended Citation

Guerguerian, Krikor, "17 Turkish Telegrams" (2018). *Genocide Documents*. 17.
https://commons.clarku.edu/genocide_documents/17

This Book is brought to you for free and open access by the Private Materials (Archive 2) at Clark Digital Commons. It has been accepted for inclusion in Genocide Documents by an authorized administrator of Clark Digital Commons. For more information, please contact mkrikonis@clarku.edu, jodolan@clarku.edu.

Şifre ANKARA Kolordu komandan vekiline

Akdağ Madeni kazasında muhilli asayiş bir hal olmadığı ve bir sui tefehüm neticesi olarak bazı heyecan amiz işaatı kâzibe ile kaza ahalisinin telâşa düştüğü ve bu hal hemcivar kuraya da sirayet ederek yağmagerliğe kıyam edildiği ve bundan bazı eşhasın hilâfı emru maksat yapılan bir hareket üzerine kemalî ciddiyetle takibat ve tahkikate tevessül olunarak vukui hal esbabı mucibesi ile bildirileceği Akdağ Madeni şübe riyasetinden bu telegraf malûmat verilmeğe arz olunur.

14 Temmuz 33I

Kayseri firkası komandan vekili
Şahabeddin

Şifre

Gayet müstaceldir.

Ermeni ahalisinin dahile sevki mukarrerdir. Bu münasebetle muntakanız dahilinde bulunan amele taburlarındaki ermeni efradının asayiş mahalliyeyi ihlâl etmesine meydan verilmemek için haklarında tedabir şedide ittihazı ile emri muhafazalarına bezayet itina buyurulması. İşbu telegrafın aynı Ankara vilâyetine verilmiştir.

15 Temmuz 33I

Başkomandanlık vekâleti erkânı harbiye reisi
emri ile

Onüçüncü fırka komandanlığı vekâletine

Şifre

Seferberlik iptidasından şimdiye kadar muntakanız dahilinde zuhur eden ermeni vekayii ve bunların ahaliye ve kuvvei inzibatiyeye karşı vuku bulan tecavüzet ve her türlü harekâtı isyaniye ve ve teşebbüsâtı ihtilaliyeye müteallik ne gibi ahval zuhur etse lüzumuna binaen hülâsasının vesaik suretleri ile maen memurini mülkiyeye tevdi lâzımdır.

15 Temmuz 33I

Ankara kolordu komandan vekili

Halil Recai

Ankara kolordu komandan vekiline

15 Temmuz 33I tarihli telgrafa cevaptır.

Şifre Kayseri fırkası komandan vekiline

Kasaba ve kura civarında dolaşmakta bulunan ermenilerden yirmi altısı derdest edilerek bu gece sevkleri icra kılındığı.

15 Temmuz 33I

Boğazlıyan şübe reisi

Mustafa

608

Ankara kolordu komandan vekiline

Boğazlıyan kaza ve kurası civarında dolaşmakta bulunan ermenilerden yirmi altısının derdest edilerek bu gece sevk edildikleri kazai mezkûr şübe riyasetinin~~any~~ işaretine atfen maruzdur.

15 Temmuz 33I

Kayseri fırkası komandan vekili

Şahabeddin

Mahrem

Beşinci kolordu ahzi asker riyasetine

Ermeni ahalinin dahile sevkı sebebi ile amele taburlarında ki ermeni efradının asayiş mahalliye ihlâl etmesine meydan verilmemesi için haklarında tedabiri şrdide ittihazı ile emri muhafazalarına be-gayet itina kılınması baş komandanlık erkânı harbiye riyasetinin işarı üzerine mülhakata ve memurini inzibatiyeyi merkeziyeye tebliğ olunmakla tarafı komandanilerinden bu bapte icap edenlere avamiri lâ-zıme itası.

16 Temmuz 33I

Ankara val i vekili

Atıf

609

Şifre Kayseri fırkası komandan vekili

Nefi muamelesi kanun mucibince komandanlar tarafından icra olunur gerçi memurini mülkiyenin bu husustaki muavenetinden bittabi istişna hasıl olamazsada mesuliyeti maddeye ve maneviye komandanlara ait olduğundan nefi muamelesinde ona göre iytai muktezası.

16 Temmuz 33I

beşinci kolordu ahzi asker heyeti reisi miralay

Halil Recai

Şifre 16 Temmuz şifreye cevap

Efradı merkumeden bir kısmı divanı harbî örfce tebiide mahkûm edilenlerden isede, kısmı mühimmi ciheti mülkiyece iradeten neyf olunanlardandır. Bunlardan bir takımının şüpheli buldukları polis merkez memurluğunca tanzim kılınıp makamı mutesarifiden tasdik edilerek fırkaya gönderilmekte olan defterlerden anlaşılmakta olduğu maruzdur.

16 Temmuz 331 Kayseri fırkası komandan vekili
Şahabeddin

Şifre Akdağ İadeni mevki komandanlığına

Fırkadan telâkki eylediğiniz dokuz maddelitalimat mucibince mev-
lin komandanı ve mintakanız dahilindeki kuvvei müsellahanın amiri
yekânesi siniz. Kendi emrukararınız haricinde hareket eden her kim
olur ise olsun derhal tahtı tevkife aldırınız. Yağmagerlikte devam
ve bir takım bigünah kesası ve bahusus amele efradını ğarp ve nukudu
eşhasını ğasp eden jandarmalarla hemislerinin esliha ve sairesini
heman aldırarak haps ediniz ve tarafıma bildiriniz ve bu emri de
oradaki jandarma taburu komandanlığına tebliğ ve yağmagerliği kati-
yen men ve asayiş u emniyeti mahalliyeyi süratle temin eylediğiniz.

16 Temmuz 31 Beşinci kolordu ahzi asker reisi miralay
Halil Recai

Şifre Kayseride fırka komandanlığı vekâletine
15 Temmuz tarihli şifreye cevaptır.

Bu gün diğer şifre ile yazıldığı gibi jandarmaların komandan-
ları askerî komandanlarıdır.

610

Memurini mülkiyenin bir günâ hakkı müdahalesi kalmamıştır. İnzibat
ve asayişe müteallik umur kâmilen ciheti askariyeye münhasırdır. Bu
sebeble Akdağ İadeni kazası dahilindeki yağmagerliğin şiddetle meni
ve mütecasırlarının hapsi ile inbası ve emniyet u zapturaptın kuvvei
mevcude ile takriri ve yağmagerlerin süratı mümkün ile katiyen meni
hususu mezkûr şübe riyasetine emrolunmuştur. Oracada bu vechile

ifayı icabı ile sair iktiza edenlere de tebliğat muktaziye icrası.

16 temmuz 33I Beşinci kolordu ahzi asker heyeti reisi miralay
Halil Recai

Harbiye nezaretine

14 temmuz 33I tarihli şifreye şifreli zeyldir.

Kayseri divanı harbî örfi⁵nince tebiidlerine karar verilen
9 ermeninin daha mahalli menfalarına sevk edildikleri maruzdur.

Ankara kolordu komandan vekili

Halil Recai

6II

Kayseride fırka komandanlığı vekâletine

Mahrem ve müstacemdir. 14 temmuz 33I tarihli telegrafınızdan evvelki işaretin mübalâğalı olduğu anlaşıldı. Badema kaymakamların işaretine ibtina edilmemek ve komandanlarda malûmatı sahiha aldıktan sonra icabı hale tevessül eylemek muktazi dir. Evvelce birdirdiğim vechile bu işlerde münhasıran ciheti askeriye mesul olacağından komanfanlara yeniden avamiri şedide ita ediniz ve yağmagerliği katiyen men ettiriniz. İşaratı evveliyede gerçi mübalâğa olduğu anlaşılmış ise de her halde bir kaç çetenin mevcudiyeti kabili inkâr değildir. Bu çetelerin seryan ve şediden tenkelleri ile beraber miktarlarınınve yedlerinde alınan ve ya alınacak olan esliha adedinin işarı ve yaptıkları hasaratın derecesinin izahı matluptur. Komandanlar asker ve jandarmadan ibaret olan kuvvei müsellahtarına tamamen sahip olmalıdırlar ve kandi emrukararları haricinde hiç bir iş yaptırılmamalıdır. Yozgat sancağı dahilinde ve Çorum sancağının malûm olan kazalarında kalan şüpheli ermenilerin Kayseride yapıldığı gibi usulen ve muntazaman Kayseri tariki ile menfalarına sevkleri lâzımdır. Bu telegrafın cevabına ve işaretinizin peyderpey işarına muntazırım.

16 temmuz 33I

Ankara kolordu komandan vekili

Halil Recai

Şifre Tebiid edeilen ermenilerin mal ve canlarının muhafazasına dikkat edilmesi ve şikâyete meydan verilmemesi ehemmiyetle mat-
luptur.

16 temmuz 33I

Baş komandanlık vekâleti erkânı harbiye reisi

Bronzar (German Commander)
u ?

6 I2

I3

I4

fırka komandan vekillerine merkez komandanına

I5

lahrem Ankara jandarma alay komandanına:

Tebiid edilen ermenilerin mal ve hayatlarının tamamı ile muhafazasına dikkat edilmesi ve şikâyete meydan verilmemesi başkomandanlık vekâletinden dahi emrutebliğ buyurulmakta olduğundan tebliğatı sadıka ve lahikanın son derece nazarı ehemmiyete alınması ehemmiyetle beyan olunur.

17 temmuz 33I Ankara kolordu ahzı asker heyeti reisi

Halil Recai

Yozgat mütesarrıfı Cemal Beye

Liva dahilinde bulunan ermenilerden komiteye mensup olanlar ile mensup olması muhtemel bulunanların ve bilhassa muallim, doktor, eczacı, papaz, tüccar, avukat efkârı faside naşirlerinin vicudi memleketin emniyeti hazıra ve selâmeti atiyesi noktai nazarından muzir ve tehlikeli bulunanların derdestleri ile Zor havalisinde bu kabillere tahsis olunan mahalle sevk edilmek üzere mahfuzen yola çıkarılması ve esnayı sevkiyatta mal ve namuslarının tahtı muhafazada bulundurmasına dikkat edilmesi ve neticesinin bildirilmesi tavsiye olunur.

18 temmuz 33I

Ankara vali vekili

Atıf

Ankara mülhakatına ve davairi merkeziyeye tebliğatı
umumiye

Dövletin harp gailisi ile meşgul olduğu bir sırada ermenilerin

tertibatı ihtilâlkârane hazırladıkları ve maksatları ise müstakil bir ermenilik ihtasile beraber rusların memaliki osmaniyeyi istilâsına yardım etmek olduğu ahiren anlaşılmış ve bu hususta tedabiri mania ve muktaziye icra edilmiş olduğundan böyle umumî teşkilât icrası ile efkârı mefsedet besliyen ermenilerin hükümet hizmetinde kalmaları bilvicuh daima mahzur almakla bunların vazifelerine nihayet verilmesi ve neticesinin de bildirilmesi.

~~20/21~~ 19 temmuz 33I

Ankara vali vekili

Atıf

Buna cevap

6 I3

Ankara vilâyetine

19 temmuz 33I tarihli şifreye cevaptır.

Divanı maliyede müstahdem bulunan ermeniler hakkında bir mucibi emr edilmektedir. İstinaf ve bidayet mahkemeleri ile mektebi sultanide ve reji ziraat bankası idarelerinde müstahdem bulunanlar içinde mafevklerinden emir verdirilmesi ve idare ve Belediye meclislerinde ve tekâlifî harbiye gibi bazı komisyonlarda aza olarak müstahdem olan ermenilerin dahi çıkarılması icap edip etmediğinin emru inba buyrulması.

20/21 temmuz 3I

Yozgat mutasarrıfı

Cemal

6 I4

Yozgat mutasarrıflığına

20/21 temmuz 33I şifreye cevap.

İstinaf ve bidayet mahkemeleri azalıklarında bulunan ermenilerin isimlerini bildiriniz. İdare ve Belediye meclislerindeki ermeni aza eger tebiid edilmeyecek ise vazifelerine devam ettirilmesi diğer komisyonlardakilerin hizmetine nihayet verdirilmesi.

21 temmuz 33I

Ankara vali vekili

Atıf

4 Cevap

Ankara vilâyetine

21 temmuz 331 şifreye cevaptır.

İstinaf mahkelesinde Hamparzum, bidayet mahkemesinde Armenak ve Mihran efendilerin aza ve Hacı Hagop namında dahi istintak dairesinde kâtip oldukları.

21 temmuz 331

Yozgat mutasarrıfı

Cemal

5 Şifre

Yozgat istinaf müddai umumiyine

Yozgat bidayet mahkemesi istintak dairesinde müstahdem olan Hacı Hagop namındaki kâtibin devamı dahi mahzur olan memuriyetine hitam verileresk yerine münasibinin tayin ve keyfiyetin işarı.

23 temmuz 331

Ankara vali vekili

Atıf

Şifre 6

Adliye nezaretine

Yozgat istinaf mahkemesi azasından Hamparzum ve bidayet mahkemesi azasından Armenak ve Mihran efendilerin dahi teptilleri lâzımei hal u maslahattan olmakla muktezasının ifa buyrulması.

23 temmuz 331

Ankara vali vekili

Atıf

I Şifre

Ankara kolordu komandan vekiline

Peyderpey tebbid edilecek olan ermenilerin maaile sevki iktiza edip etmiyeceği ve reisi ruhanileri olan merhasa hakkında ne yolda muamele kılınacağı hakkında Yozgat mevki komandanından alınan şifreli telegrafnamede istizan

615

kılınması üzerine arzu edenlerin ailelerini beraberlerince götürülecekleri ve bu gibilerin mal ve emlâkinin emri mucibinçe komisyon teşkil edilerek satılıp esmanının sahiplerine teslim edilmesi ve

yağmagerliğe meydan verilmemesi iycap eyliyeceği ve merhasanın Yozgata bekâsı muzir ve mahzuru dai ise reis ruhani olmak itibari-
le bazı baksa haiz olduğundan emri istihsal edilmek üzere keyfiyetin
işarı cevaben bildirildiği.

20 temmuz 33I

Kaysride fırka komandan vekili miralay
Şahabeddin

2 Şifre Kayseri Fırka komandan vekâletine
20 temmuz 33I tarihli şifreye cevaptır.

I- Evvelcede tebliğ olunduğu vechile nefyi muamelesi kanunen ciheti askeriyeeye ait olduğu cihetle nefyi mucip esbabın da komandanlarca malûm olması ve isabet görür ise nefii muamelesinin tatbiki lâzımdır Şu halde mıntakanız dahilinden tebyid edilecekler hakkında memurini mülkiyenin bu husustaki malûmat ve muavenetinden istifade edilmekle beraber sizce kanaat vicdaniye husuûu şarttır. Bu şart dahilinde nefyi icap edenler ailelerini birlikte götürmelerinde muhtardırlar.
2- Reis ruhanilerin nazarı hükümette haizi istisnaiyet bir imtiyazı yoktur. Mahalinde bekasında mazarrat memul ise mümaileyh hakkında eşhas saire misilli nefyimuamalesi tatbik olunabilir.

3- Nefyi edilecekler için ait mal ve emlâkın esmanı baliğasının sahip-
lerine verilmesine dair olan emru tebliğattan buraca malûmat yoktur,
bu bapteki emrin hangi makamdan telekki edildiğinin inbası.

2I temmuz 33I

Ankara kolordu ahzı asker heyeti reisi ve komandan
vekili miralay Halil Recai

3 Ankara beşinci kolordu komandan vekiline
2I temmuz 33I tarihli şifreye cevaptır.

Mezkûr tarih ile gönderilen telegrafnamenin üçüncü maddesine
dahiliye nezaretinin Kayseri

6 I6

mutasarrıflığından mübelleğ 28 Mayıs 33I tarihli ve 34 maddeyi havi
talimat münderecatı muktezasından bulunduğu ve mezkûr talimat sureti
musaddakasının derdesti takdim iduyi.

23 temmuz 33I

Kayseri onbeşinci fırka komandan vekili
miralay Şahabeddin

Şifre

I- Ankara beşinci kolordu vekâletine

Bu gece kasaba ve kuradan elde edilen muzir ermenilerden I4 kişi müretteblerine sevk edildiği maruzdur.

22 Temmuz 33I Boğazlıyan şube reisi Mustafa

2- Boğazlıyan şube riyasetine

Şifre

22 Temmuz tarihli şifreye cevaptır.

Merkumunun ne mürettebatı olarak nereye sevk edildiklerinin izahen inbası. Beşinci kolordu ahzı asker heyeti reisi ve

22 Temmuz 33I kolordu komandan vekili

Halil Recai

3 Şifre

6 I7

Kolordu komandan vekiline

22 Temmuz ~~33I~~ 33I tarihli şifreye cevaptır.

Mezkûr ermeniler muzir olduklarından dolayı jandarma çavuşu Hüseyin Avni vedaatı ile katledildikleri maruzdur.

22 Temmuz 33I Boğazlıyan şube reisi

Mustafa

4 Kayseride fırka komandan vekiline

mührim ve müstaceldir.

Boğazlıyan şube riyasetinden alınan 20 Temmuz 33I tarihli şifre telegrafnamede kasaba ve kurada elde edilen muziri ermenilerden I4 kişi mahalî müretteblerine sevk edildiği bildirilmiş idi, cevaben merkumunun nemürettebatı olarak nereye sevk edildiklerinin izahen inbası hakkında vuku bulan tebliğate cevaben 22 Temmuz 33I tarihli alınan şifreli telegrafnamede mezkûr ermenilerin muzir olduklarından dolayı jandarma çavuşu Hüseyin Avni vedaatı ile katledildikleri bildiriliyor. Nefii icab eden ermenilerin mal ve canlarının mahfuz olduğu avamiri mübelliğâ ahkâmından iken bunların bu vechile katledilmeleri şayanı istigrap olduğundan bu fiilin icrası için çavuş merkuma kimin tarafından ve hangi emre müsteniden emr verildiğinin sureti mahremanede tahkik ve acilen inbası.

23 Temmuz 33I Beşinci kolordu ahzı asker heyeti reisi ve kolordu

Komandan vekili Halil Recai

618

Şifre Ankara kolordu komandan vekiline

Şimdiye kadar Boğazlıyan kasabası ile kurası dahilinde bulunan ermenilerden Boğazlıyan kaymakamı vasıtası ile 3660 ermeninin katledilmiş olduğu şübe riyasetinin işarı telegrafisine atfen maruzdur.

23 temmuz 33I Kayseri onbeşinci fırka komandan vekili
Şahabeddin

Erzincan jandarma merkez bölük komandanlığına

Mülâzim Ahmet Muhtar efendinin buraya teslim eylediği ermeni kafilesindeki Aznavuryan Stepan kerimesi Viktorya sıhatta ise işarı merkudır.

25 temmuz 33I Balıka jandarma takım kumandanı
Halim

Merkez komandanına hat müfettişliğine
inşaat komisyonu reisine

Şu aralık zapt u rapt hususuna ve bilhassa ermeni efradın inzibatına fevkelâde dikkat olunması lâzımdır.

26 temmuz 33I Ankara kolordu komandan vekili
Halil Recai

Ankarada beşinci kolordu komandan vekiline

Dün kabl elzeval başta merhasa ve papazları ve eşraf u ekâbir olduğu halde 472 kişilik birinci kafile müreffihen mahalli mürettebelerine müteveccihen Yozgat Zile tariki ile de sevk olundukları, ikinci kafilesi dahi yarın yola çıkarılacağı ve miktarı ayrıca arz edileceği Yozgat ahzı asker şubesi riyasetinin işarına atfen maruzdur.

Kayseride onbeşinci fırka komandan vekili
27 temmuz 33I Şahabeddin

619

Şifre Ankara kolordu komandan vekâletine

Zevce veya evlâtları kıtaat nizamiye ile sevk edilmiş veya amele taburlarında istihdam edilmekte bulunmuş olan ermeni

ailelerinden bir kısmı mühimmi hükümet tarafından vuku bulan ilân üzerine Halebe sevk için hazırlanmakta iselerde kendilerini esnai rahde ve ya diyar aherde irade ve ya himaye edevak hiç bir kimseleri bulunmadığı ve korku zaruretleri ve muisiz bulunmaları dolayisile hükümetce tahsis kılınan maaşlarından başka idarelerini temine medar olacak hiç bir servetleri bulunmadığına binaen ya tehiri sevklerini ve ya evlât ve zevclerinin terhisi ile onlar ile beraber sevk edilmelelerini istida ve istirham eylemektedirler, vuku bulan müracaatın tekessüri itibarile bunların hakikaten bakes bulunmaları ilcası ile bu bapta emri kumandanlarına intizarle bulunduğum maruzdur.

27 temmuz 33I Kayseride onbeşinci fırka komandan vekili

Şahabeddin

620

Şifre Kayseride onbeşinci fırka kumandanlığı vekâletine
27-5-33I şifreye cevaptır.

Evlât ve zevcleri hıdmeti askeriyede bulunan muisiz ailelerinin sevkleri icab etmez.

28 temmuz 33I Ankara kolordu komandan vekili

Halil Recai

Şifre Dahiliye nezaretine

Erzurumdan gelen birinci kafiileyi Egin kaymakam vekili Abdul Kadir efendi, Kuruçayda istikbal ederek Kemah kaymakamı ile birlikte salimen Eine götürmüş ve oradan da Abdül Kadir efendi kafiileyi Arapgir tarikile Malatyaya teslim etmek üzere kafiile ile beraber hareket ederek Kemah kaymakamı Eginde kalmıştır. Diğer ikinci ve üçüncü kafiilelerin de o surette imrarına ait tedabir ittihaz edildiği gibi Malatyaya muvaseletlerinde de kazalar kaymakamlarının ve mutemed zabıtanı muhafazaları tahtında sevk edilmeleri Malatya mutesarrıflığına ehemmiyet ve tebliğ olunduğu maruzdur.

Amuretelaziz valisi

28 temmuz 33I

Sabit

Şifre Kayseride onbeşinci fırka komandan vekâletine

28 temmuz 33I şifreye cevaptır.

Nakledilen ermenilerden ailelerini beraber götürmek istiyenlerin gençlerine müsaade ediliyor, gerek gitmek istemiyenlerin cebren gönderilmesine lüzum yoktur. Böyle yaşıyor, orada dahi böyle yapılması muvafıktır.

29 temmuz 33I Ankara kolordu komandan vekili

Halil Recai

62I

Şifre Harbiye nezaretine

23 temmuz 33I tarihli şifreye cevaptır.

Ermenilerin hükümetce tayin edilen mahale sevk ve nakline her tarafca devam edilmekte ve bu meyanda ailelerini birlikte götürmek istiyenlere de müsaade olunmaktadır. Ancak ailelerini götürmek istemiyenlerin ve aileleri gitmek arzu etmeyen diğer ailelerin de cebren gönderilmeleri muvafık görülememekte olduğundan icabının emri u inbası.

29 temmuz 33I Ankara kolordu komandan vekili

Halil Recai

Şifre Ankara kolordu komandan vekâletine

Kıtai askeriyede ifayı санаат eden doktor ve eczacı aileleri diğer ermeniler

622

meyanında sevk edilip edilmemeleri dahiliye nezaretinden sorulmuş idi. Alınan cevapta bu cihetin harbiye nezaretinden istizanı bildirilmiş olup ahiren tarafınızdan fırka komandanlık vekâletine vuku bulan tebliğatta gitmek istemiyen ailelerin alelumum terk ve ibkası emri olunmakta olduğuna göre, bu emir dahiliyeden evvelce vuku bulan ve liva dahilinde katoliklerden başka ermeni bırakılmayıp umumunun naklu tehciri esasına mütedair bulunan emir ahkâmı ile kabil telif olmadığı cihetle icabı halin harbiye nezaretinden istizahı ile tasrih u tavzih buyurulması.

Mutasarrıf Zekai

29 temmuz 33I

Başkomandanlık vekâletine

Naklı mekân ettirilmekte olan ermeniler hakkında memurini mülkiye karışık karışık emirler almaktadır. Bunlar alelittlak ermenilerin umumiyetle tebiidini iltizam etmektedirler. Kadın ve kızların sevkleri lâzım gelse bile şimdi erkekler ile bir arada sevkleri mahzurlu olacağından bunları en nihayete brakmak muvafık mütalâ kılınmaktadır. Yanlışlık ve karışıklığa mahal kalmamak üzere lûtfen memuriyeti mülkiyeye izahatlı ve tafsilâtlı emir verdirilmesi ve keyfiyetin emru inbası maruzdur.

Ankara kolordu komandan vekili

Halil Recâi

Şifre Kayseri mütesarrıflığına

29 temmuz 31 tarihli şifreye cevaptır.

Keyfiyet harbiye nezaretine yazılmıştır. Şu kadar ki fırkaya tebliğ olunan emir mıntıkanın ait cihetlerinde dahi tatbik olunur dahiliyenin emri ermenilerden kâffesi hakkında olmakla kadınların dahitebiidini şamil olamaz maheza bu hususta alınacak emre göre hareket tabiidir. Şimdilik bunlar dursun, hattâ müstahdem efrad askeriyeye ile 310 ve 311 tevellütlilere dahi alınan emirlere nazaren dokunulmamak icap eder.

30 temmuz 331

Beşinci kolordu komandan vekili

Halil Recai

Şifre h. 623 Ankara kolordu komandanlık vekâletine

Fevkelâde gayet mahremdir.

Ankara vilâyetindeki katolik ahalinin dahi diğer ermeniler gibi misillu sevk ve tebiidleri dahiliye nezaretinin 29 temmuz 331 tarihli şifre telegrafnamesi ile tebliğ kılınmıştır.

30 temmuz 331

Vali vekili

Atıf

Şifre Kayseri fırkalarına

Merkez komandanlığına (Tezkere) Ankara jandarma alayına (tezkere)
(Gayet mühim ve mahremdir).

- 1/ Ermeni katoliklerinin dahi diğer ermeniler misillu naklı mekân ettirilmesi dahiliye nezaretinden vilâyetlere tebliğ olunmuştur.
- 2/ Elyevm müstahdem olan efrad askeriye ile 310 ve 311 ve ila ahirini tevellütlu genc ermeniler ve zevcleri ile gitmek istemiyen ~~www~~ ~~www~~ nisvan ve bunların subyanları hakkında olunanak muamele harbiye nezaretinden sorulmuştur. Emir tebliğ edilinceye kadar bunlara ilişilmiyecektir.
- 3/ Naklı ve sevk olunmakta olan ermenilerin can ve mal ve ırzlarının katiyen hıfz ve gıyanet olunacağı tekiden beyan olunur.
- 4/ Esnayı rahde bunların tecavüzata maruz kalmamalarına ve salimen ve defterlerin bitemam mahali sevke teslim edilmelerine ve hiç bir vechile rencide edilmemelerine son derece itina kılınacaktır. Bu bapta muhafızlara talimat şedide verilecek ve yanlarına dirayetli ve her vech ile şayanı itimat memurlar tayin olunacaktır.
- 5/ Herkumların hareket mahallarında üzerlerinde zuhur edecek nukudun komisyonlar muvacehesinde güzelce tadadı ve makbuz itası ve muntazam defterlere kaydı ile hıfzı matlupdur. Cuzi sui istimalata mutecasır olacaklar için eşeddi mucazat muhakkaktır.
- 6/ Bu talimat hilâfına hareket etmek mesuliyeti azimei dayıdır.

31 temmuz 331

Vali vekili

Atıf

624

Merkez komandanlığına (tezkere)

(Gayet müstaceldir)

Şu sırada bilhassa ermeni efradının zapturap altında bulundurulmasındaki ehemmiyet müstagna izah olup bu bapte hat müfettişliği ile inşaat komisyonu riyasetine tebligatı muktaziye ifa kılınmış olup hıdmet bölüğü ile senai müfrezesindeki ermeni efradının dahi şehre ve hanelerine bulunana katiyen müsaade olunmaması ve intel icap şehre göndermek iktiza eder ise müslümanlardan gönderilmesi ve her halde müteyakkız bulunarak muhilli asayiş ahval zuhuruna meydan kalmayacak vech ile ittihaz tedabir olunmasının mezkûr bölük ve müfreze kumandanlıklarına ehemmiyetle tebliği matluptur.

2 Ağustos 331 Ankara kolordu kumandan vekili Halil Recai

Ankara kolordu kumandanlığı vekâletine

Ermeni protestanları tebiid edilmemeleri hakkında dahiliyenin emri mahsusi virud ettiği Kayseri mütesarrıflığının işarından anlaşılmiş tır. Husus mezkûr hakkında emriniz telâkkı edilmemiş olduğundan olunacak muamele istizan olunur.

4 Ağustos 33I Kayseri onbeşinci fırka kumandan vekili
Şahabeddin

u

626

Ankara kolordu kumandanlığı vekâletine

Şifre

3I temmuz tarihli şifreye cevaptır.

Ermeni katoliklerinin dahî/sevke edilmeleri lâzım geleceği hakkında dahiliye nezaretinden makama mütesarrıfiye şimdiye kadar bir emr virud eylememişdir, emr telegrafileri mütesarrıfa tebliğ edilmiş olmakla arzı keyfiyet olunur.

4 ağustos 33I Kayseride onbeşinci fırka kumandan vekili
Şahabeddin

Şifre

Ankâra beşinci kolordu kumandan vekiline

Niğde amele taburunda bulunan ermeni bir tabib efradın mahali ahare nakıllarına muhalefet ettiği anlaşılmiş olmakla muktezasının ifa ve inbası.

4 ağustos 33I Üçüncü ordu kumandanı
Mahmut Kâmil

Kayseride onbeşinci fırka kumandanlığı vekâletine

Şifre

Ahiren üçüncü ordu emrine verildiği tebliğ olunan Niğde amele taburunda bulunan ermeni bir tabibinefradın mahalli ahare nakıllarına mümanaat eylediği anlaşıldığı üçüncü ordu komandanlığından bildirilmiştir. Seriyen ifaı icabı ile neticesinin inbası.

5 ağustos 33I Ankara kolordu kumandan vekili

Halil Recai

Merkez kumandanlığına
(Gayet mühim ve mahremdir)
Hususî

Şu aralık zapturapta son derecede dikkat olunmak lâzım geldiğinden bilcümle kıtaa kumandanları daima kıtaa ve vazifeleri başından ayrılmıyacak ve efrad işi başında bulunduralarak hiç bir mahale gitmesine müsaade olunmayacaktır. Devriye ve nöbetçiler bilhassa müteyakkız bulundurulacak ve emlâkın ve müessesatı askeriyenin ve mecruhın ve üseranın muhafazası nazar dikkat ve itinadan durtutulmayacaktır, muhilli asayiş edna bir hale meydan verilmiyerek o gibi bir hal zuhurunda heman ve şiddetle mahalinde itfa olunacaktır ve bu baptea muktazi tedabir vaktu zemani ile suretı mükemmâle de ittihaz edilecektir.

6 ağustos 33I

Ankara kolordu kumandan vekili
Halil Recai

627

Şifre Ankara kolordu kumandan vekâletine

Zikyara sevk edilen ve derununda 15 nüfus ermeni ailesi bulunan bir hanenin hükümet konağı ittihaz olunmak üzere cebren tahliye olunmakta olduğuna binaen olunacak muamele Sungurlu riyasetinden istizan kılındığı maruzdur.

8 ağustos 33I

Kayseride 15ci fırka kumandan vekili
Şahabeddin

628

Şifre Kayseride onbeşinci fırka kumandan vekiline

8 ağustos 33I tarihli şifreye cevaptır.

Bu iller hükümete ait dir, ciheti askeriyece müdahale edilmemesi lâzımdır.

9 ağustos 33I

Ankara kolordu kumandan vekili
Halil Recai

Şifre Ankara kolordu kumandanlığına

Bünyan kasabasının Altı nam mevki civarında metruk bir haneye tahassun eden 10 ermeni firarisinin derdestleri için tedabiri lâzımeye tevessül edilmiş ve merkumundan bir kadınla üç erkek teslim

olmuş ve birisi ise teslim olmak istediğine nazaren arkadaşları tarafından katli edilmiştir. Nesayihı lâzıme karşı temerrüd eden merkunun tahassunkâhleri ihrak edilmiş isede iltica eyledikleri bodrum taht muhasaraya alındığı jandarmanın kumandanlığının işaretine atfen maruzdur.

9 ağustos 33I

Kayseride 15ci fırka kumandan vekili

Şahabeddin

Şifre Ankara kolordu kumandanlığına

9 ağustos 33I şifreye zeyldir.

Sekiz kişiden ibaret bulunan efradı merkumenin mahnuken istihşal edildikleri jandarmanın kumandanlığının işaretine atfen maruzdur.

12 ağustos 33I

Şahabeddin

Beşinci kolordu kumandanlığına (Mahremdir, tezkere)

Seferberliğin bidayetinde vilâyet dahilinde zuhur eden ermeni vekayii ve ehaliye ve hükümete karşı vuku bulan tecavüzat ve harekâtı isyaniye ve bunların esbab ve sevaikına dair ilavei mütalâ ile bir rapor irsali ve şimdiye kadar bu cihetler hakkında bulunan ve elde edilen vesaik ve fotoğrafların süratı mümkün ile baposta tioyari ile beraber seferberlikten mukaddem ele geçirilmiş ermeni amalı ihtilâliyesine dair vesaik mevcut ise onların da toplattırılarak ayrıca irsali dahiliyeye nezaretinden 9 ağustos 33I tarihli şifre telegrafname ile ibbar olunmakla bu bapta bervech emir muktazi malûmatın heman itası mulhakata ve memuryn muktaziyeyi merkeziyeye yazıldığından kolordu buna müteallik malûmat ve istidlaatin inba ve vesaiki lâzımenin isra olunması.

10 ağustos 33I

Ankara vali vekili

A tıf

Şifre Ankara kolordu kumandanlığına cevap

630

10 ağustos 33I tarihli telegrafları vancouverdan bu gece umum şubelere tamim edilmiş ise de Akdağ Madeni şubesi riyasetinden şimdi varid olan telegrafnamede mezkûr kaza kaymakamının Yozgat mütesarrifından aldığı emir üzerine ermeni ailelerinden hiç bir eser bırakılmıyacağı cevabında bulunduğu ve askerî ailelerine tatbik olunan bu muamele muhalifi emir olduğu cihetle icrayı icabı maruzdur.

II Ağustos 33I

Şahabeddin

Şifre

I3 cü

I4 cü

I5 ci

Fırka komandanlığına

Tezkere Merkez komandanlığına

Hayvan depolar müdürlüğüne

Amele taburları ile sair bilcümle kıtaat ve müessesatta müstahdem efrad askeriyeye hiç bir sebep ve suretle mezuniyet itası katiyen gayrî caiz olduğundan tebliğat vuku bulmadıkca hiç bir sırada mezuniyet ita edilmemesi ehemmiyetle tebliğ olunur.

I2 Ağustos 33I

Halil Recai

Ankara vilâyetine

10 ağustos 33I tarihli tezkereyi aliyeleri cevabıdır.

Seferberlik iptidasından şimdiye kadar vilâyet dahilinde ermeniler tarafından ika edilmiş şayanı emmiyet bir vukuaa zuhur etmemiş ve ancak müstakil ermenistan teşkili gayesine matuf olan amalı ihtilâliye perverde olunduğunu müsbit şurada burada elde edilen esliha ve sairı ile bazı resim ve kitabı müzirre hakkındaki kuyut ve malumatı resmiyeden telhisen tertip olunan lista leffen takdim kılınmış ve bu bapte cihet askeriyeye mevcut malumat ve vesaik suretlerinin itası luzumu da memuriyn askeriyeye tebliğ kılınmıştır.

I2 ağustos 33I

Halil Recai

63I

Şifre

Ankara kolordu komandanlığına

Yozgat ermenilerinden olup menfalarına sevk olunmak üzere Boğazlıyana teslim edilen 130 ermeninin Boğazlıyan jandarma müfrezesi tarafından Cevizli Hanlı, Fakır Hanı mevkiinde katledildikleri kengri jandarma taburu kumandanlığından batakrir bildirilmiştir.

13 ağustos 33I

Şahabeddin

Ankara valiliğine

Lahrem

Yozgat ermenilerinden olup menfalarına sevk olunmak üzere Boğazlıyana teslim edilmiş 130 ermeninin Boğazlıyan jandarma müfrezesi tarafından Cevizli han civarlarında katledildikleri 15ci fırka (Kayseri Çorum-Yozgat) kumandanlığı vekâletinden bildiriliyor, ifa muktezası mütemennadır.

15 ağustos 33I

Halil Recai

Ankara vilâyetine

Lahrem ve hususî tanzkere

Yozgatta maaile nakledilen ermenilerin Yozgat ile Boğazlıyan arasında maaile cümlesinin itlaf edilmekte oldukları istiibar edilmesi üzerine meni esbasına tevessül edilmesi Boğazlıyan şube riyaşetine yazıldığı ve bunun meni zımında Erkilet nahiyesine inzibat bölüğünden bir müfrezeyi askeriye izam edildiği 15ci fırka kumandanlığı vekâletinden bildiriliyor. Bilhassa Nisvan ve Subyana yapılan bu muamelenin tecviz olunamayacağı derkâr olduğundan icap edenlere bu bapte evamiri serya vvv ve müessere itası.

15 ağustos 33I

Halil Recai

632

Kayseri fırka kumandanlığına

4 ağustos 33I tarihli şifreye cevaptır.

Katoliklerin de diğer ermeniler misillu sevk ve nakli vilâyetin bu baptaki tebliğatına atfen emir olunmuş idi, makamdan istizan idil-

miştir ve mademki bunlar hakkında mütesarrıflığa henüz bir emir gelmemiştir o halde ilar ahire kadar katoliklerin sevkinden sarf nazar ediniz.

Halil Recai

15 ağustos 33I

Ankara kolordu kumandanlığına

5 ağustos 33I tarihli şifreye cevap.

İcra kılınan tahkikatta böyle bir halin vuku bulmadığının tebeyyün ettiği maruzdur.

Şahabeddin

15 ağustos 33I

Tortumda 3cü ordu kumandanlığına

4 ağustos 33I tarihli şifreye cevaptır.

Niğde amele taburundan mahalli ahire nakl olınacak efradın naklına kimse tarafından mümanaat vuku bulmadığı tahkikatı vukuadan anlaşıldığı Kayseride fırka kumandanlığı tarafından bildirilmiştir.

15 ağustos 33I

Halil Recai

633

Ankara kolordu kumandanlığına

15 ağustos 33I şifreye cevaptır.

Müllazım İsmail efendi kumandasında 30 neferlik bir müfrezenin şimdi tahdik ettirildiği maruzdur.

15 ağustos 33I

Şahabeddin

Ankara kolordu kumandanlığına

Mahremdir.

Boğazlıyan kazasının Kumkaya^{u u} kariyesi civarında müsellağ ermeni çeşesi ile jandarma müfrezesi arasında vuku bulan müsademede jandarma süvari efradından Hasan oğlu Şükrü şehit olmakla silâh ve cephanesinin gasp ve müsademeye iştirak eden Poyrazlı Çerkezlerinden iki şahsın da cerh edilmiş takip ve istihsalleri işan Yozgaddan mahal vukuais bir müfreze tahrik ettirildiği Yozgat jandarma taburu

kumandanlığının işar telegrafisinden anlaşılmaqla merkumunun her suretle tenküllerinin mahallerine telegrafiyen emru işar olunduğu maruzdur.

Ankara jandarma alayı kumandanı kaymakam İ. Vasıf
15 ağustos 33I

Kayseride fırka kumandanlığına

Şifre Müstâeldir.

Boğazlıyanda Kum köyü kariyesi civarında müsellağ ermeni çetesi ile jandarmalar arasında vuku bulan müsademede efraddan birinin şehit ve müsademeye iştirak eden çerkezlerden ikisinin de mecruh olduğu ve çetenin takibine Yozgaddan bir müfreze çıkarıldığı Ankara jandarma kumandanlığından bildiriliyor, oradan da mümkün olan kuvvetin tefrik ve izamı ile mezkûr çetenin behemehal izalei vicudi ve neticeden malûmat itası.

Halil Recai

15 ağustos 33I

634

Ankara kolordu kumandanlığına

15 ağustos 33I tarihli şifreye cevaptır.

Sebk eden işare cevaben Boğazlıyan şube riyasetinden varit olan telegrafnamede efrad merkumeden beşinin takiplerine çıkan müfreze ile vuku bulan müsademe neticesinde meyten istihsal edildikleri ve diğerlerinin dahi tenkil olduğu bildirilmektedir. Bunlardan başka olarak Keller kariyesinde 40 kadar ermeni firarisinin koyun mandrasında ihtifa eyledikleri ihbar olunması üzerine üzerlerine gönderilen müfreze ile merkumun aralarında 6 saat müsademe devam eylediği ve neticede mezkûr mandranın ihrak edilerek 25inin meyten beşinin hayen menfalarına sevk edildikleri şubei mezkûre riyasetinden bildirildiği maruzdur

17 ağustos 33I

Şahabeddin

635

Ankara kolordu kumandanlığına

2 ağustos 33I tarihli şifreye cevaptır.

İki kişiden ibaret bulunan merkumanın meyten istihsal edildikleri ve meselenin ehemmiyetten adi olduğu Osmançık şube riyasetinin işaretine atfen maruzdur.

Şahabeddin

20 ağustos 33I

Malatya mütesarrıflığına

Tebliğatı ekideye rağmen yine yollarda pek çok cesedler bulunduğu istihbar ediliyor. Bundaki müteadder mahzurlar ıxzağa muhtaç olmadığı gibi bu bapte tedahi gösteren memurların şiddetle tevziyeleri dahiliye nezaretinden ekiden bildirilmekle hudut dahilindeki umum cesedler dikkatli bir surette defn ettirilmek için kâfi miktarda jandarma ile ileri gelen memurlardan bir kaç zatın bu işe memur edilerek heman her tarafa çıkarılması ve buraya da malumat verilmesi ehemmiyetle tekid ve cevaba intizar olunur.

Ekâziz valisi

Sabît

21 ağustos 33I

Ankara kolordu kumandanlığına

15 ağustos 33I tarihli telegrafa zeyldir.

Müfrezenin temdidi ikametine ihtiyac kalmadığından bu gün avdet eyledikleri maruzdur.

23 ağustos 33I

Şahabeddin

Ankara kolordu kumandanlığına

5 ağustos 33I şifreye cevaptır.

Fırka mıntakasında (Kayseri-Çorum-Yozgat) Develu kasabası müstesna olmak üzere nakl mekân muamelesinin hitam bulunduğu maruzdur.

24 ağustos 33I

Şahabeddin

Mülazimi evvel Süleyman efendiye

Eğin kaymakamının sizden bir merkeple 121lira almış olduğu bildiriliyor. Bunları niçün ve suretle verdiniz ve nereden aldınız beyanı matluptur.

25 ağustos 33I

Erzincan tabur kumandanı binbaşı Mehmet Sıtkı

5 Şubat 335

Muhafif kalanlar

Şevket bey Ali Nadir paşa

İşbu kararı reisi Lahmut Hayret paşa ile âzadan Artin efendi
ve Mustafa paşanın idiği.

Reis Lahmut Hayri paşa hazretleri

âza Nadir paşa, Artin bey, Mustafa paşa, Şevket bey

Kayseri mutasarrıflığın sureti fırka komandanlığı
vekâletine

Boğazlıyanda veyahut Yozgatta bulunan müfreze komandanı tara-
findan Kayseri fırka komandan vekâletine keşide edilmiş olan
I3 yahut I4 temmuz 33I tarihli şifre telegraf mahlulunun ilk
postaya tevdiien heman irsalı ve keyfiyeti irsalının ka telegraf
işarı

9 şubat 335

Taktil divanı harbî örfisi
 müddai umumîyeyi canibi âlisine

Utufetlu efendim hazretleri

Baytar miralaylığından mütekait Linas bey efendinin mahtumu zevcim doktor Berc Avedisyan efendi Yedi kule ermeni hastanesi ütebasından olduğu ve bahusus mezkûr hastanede tehiye edilmiş mecruheyni askeriye koğuşunda memur edilmiş bulunduğu cihetle vazifesinde bırakılmak lâzımei maadeletten bulunduğu halde ermenilerin hattâ memurların imhası ve mallarının nehb ve yağması hükümeti lâzımei ittihadıyece kararlaştırılmış olmasından naşi olsa gerektir ki hastanedeki vezifesi nazara alınmıyarak mükellef yüzbaşı sıfatile 19 kanuni sani 331 tarihinde dersaadetten dördüncü orduya memuren izam edilmiş ve mezkûr on ikinci kol ordunun otuz altıncı fırkası sertabip muavini sıfatile fırkasıyla birlikte 1 Haziran 331 tarihinde Bitlise gönderilmiş ise de hayat ve namatından şimdiye kadar hiç bir haber alınamamıştır, zevcim efendii mümaileyhin Bitliste fırka kopandan yaveri marifetile ve silâh mermisile müteammiden katledildiği ve ettirildiği Nor Giyank ve Gagadamard gazetelerinde görülmüş ve hükümeti zalimei ittihadıyenin her tarafta ermenilere karşı katliam ve mallarını igtinam cenayati tertip ve icra etmiş ve ettirmiş olduğunun ve Bitlis cinayeti resmîyesi de 20 Haziran 331 tarihinde başladığının ahiren anlaşılması ve Bitlisten sonra zevcim mümaileyhin haberi afiyeti alınamaması evrakı havadis neşriyatının sıkhatine delâlet etmekte bulunmuştur.

Zevcim mümaileyh Balkan harbında mektebi harbiyede mecmuheyni askeriyeyi tedavi etmiş olduğu gibi pederi Linas efendi de kırk sene kadar bir müddeti Lidide (Lidilli ?) baytar muallimi sıfatıyla memlekete hizmet ettikten başka kütübi mevcudei baytariyeyi telef ederek vazifei vataniyesini bitemamihe icra etmiş ve harbî ahiren müddeti devamınca Selimiye ahzı asker kalemi vesaiti nakli-

ye umurunda fahrî olarak hüsni hizmet eylemiştir. İşte ber vechimaara
 ruz hem kendisinin ve hem de pederi miri mümaileyhinsulmen ~~ve~~
~~erden (ariden) itlaf~~ hizmetatı mesbukesinin mükâfatı maakusei
 caniyanesi olmak üzere zevcim tabibi mümaileyhi zulmen ve amden
 itlaf edilmesi ve ettirilmesi suretinde irtikâb edilmiş olan
 cinayeti resmiedendolayı dördüncü ordunun on ikinci kol ordusu
 otuz altıncı fırkası komandanı ile ümera ve zabitanının ve mez-
 kûr fırka heyeti sihkaiyesinin cezai kanuniyelerinin tertip ve
 icra buyurulması adalet namına istida olunur efendim.

9 Haziran 335

Şişlide Bomonti stasyonunda 57 nomrolu kanede
 mukime madam Hripsime Avedisyan

Memurlarından Nazif çavuş, postacı Hami, Onbaşı Hakkı, Son-
 guru katliamında Talaslı papaz Ağop efendinin ailesi de ölmüştür.

Ermeni ordularına ermeni gönüllüleri-mesmuatımıza nazaren İstan-
 bolda bir takım ermeni gençleri Amira Amne istida verip Şark
 ordusuna gönüllü yazılmak istedikleri bildirilmiştir.

Fahik kimdir?- Merzifon kaymakamı olan Fayık sizi tanımak is-
 tiyorum, kendisine on beş bin ermeniye nasıl katlettirdiğini sora-
 bilirsiniz, şimdi Nişantaşında ikamet etmekte ise de yakasını ele
 vermemek için saklanmıştır.

Dahiliye nezareti ve havaleler- Mustafa Arif bey dahiliye nazırı
 olunca herkes namuslu ve müstakim olduğu ve İttihadçı olmadığını
 söyledi. Acap niçin nazır bey haksızlıkları kaldırmak için katî
 bir teşebbüste bulunmuyor, muhacirlerin avdeti meselesi gibi vukuat
 meydana dır, şu mektubu okusunlar, dört sene askerlik yaptıktan
 sonra on beş arkadaş memleketimize 'kesimde Eşme köyüne gittik
 evlerimizi istedik' kaymakam bu hususta ev yok, evleri tahliye
 ettiremem, diyor.

Terhis etmiyorsunuz, merhamet edin_-

Hükümet bir irade ile bir çok sınıfı terhis edecekti. Halbuki Çubuklu ve Paşabahçe taraflarında bulunan amele taburlarının henüz düne kadar terhis edilmemiş olduklarını haber alarak bu taburlarda bulunan türkler terhis olunmuş, yalnız ermeniler kalmıştır, acap bunların memleketlerine avdetleri arzu olunmuyormu? Kaymakam vekili olan bir kürt binbaşı ve diğer binbaşı Kadri efendi zavalli ermenileri döğüyorlar, süngülere muhasere altına alıp terhis etmiyorlar, İstanbulda kaç hükümet vardır? Evamiri seniye ilede oynuyorlar.

Lekeitel divanı harbörfisi müddai umumiliği
canibi âlisine

Utufetlu efendim hazretleri

Lahtunum âcizi doktor Berec bey Yedikule ermeni hastanesi ütebasından olduğu ve hastanece mecruheyne askeriye tedavisi için birde hususî koğuş teşkil edilerek oraya memur edilmiş bulunduğu be binaenaleyh başka tarafa nakl ve sevki icap etmiyeceği ve vazifei vataniyesini buraca dahi ifa etmiş olacağı derkar iken Süleyman Nazmanın bir fikri caniyane ile israrı üzerine mükellef yüzbaşı sıfatile 19 kanunu sani 330 tarihinde dördüncü orduya sevk olunmuş ve oraca on ikinci kolordunun 36ıncı fırkası ser tebabetmuavinliğine memuren ve fırkasıyla maen haziran 331 tarihinde Bitlise gönderilmiş ve tarihi mezkûrden beri sıhket ve afiyet haberi alınmamıştır. Ermenice Nor giyank ve Cağadamard gazeteleri miri mümaileyhin Bitliste fırka komandanı yaveri marifetile ve silâh mermisile müteammiden (par préméditation) katledildiğini ve ettirildiğini yazmış oldukları gibi Bitlis cinayati resmiyesi de 20 haziran 331 tarihinde başladığı ahiren anlaşılmış ve şimdiye kadar haberi sıhketi alınamaması da evrakı havadis neşriyatının sıhketine delâlet etmekte bulunmuştur. Balkan harbinde hastane ittihaz olunan mektebi harbiyede mecruheyne askeriyeçi

tedavi etmiş olan mahtumum tabibi mümaileyh sebmeden hüsnü hıdematının ve kırk senedir baytar muallimi sıfatile baytar yetiştirmek ve fennî baytariye mahsus ders kitapları vücade getirmek suretleri ile de mesbuk olan hüsnü hıdemat

Huzuru velinimetlerine

Velii nimetim efendim hazretleri

İçinde bulunduğumuz zulmetengiz hayattansaşaadar bir noktai müfedayı lef'i inzar ve üpteylediğim huzuru veliilnamileriniz takdim ettiğim telegrafname ve arizeden bir cevap alamadım, eger bu süküt izalei tevcih neticesi ise, hayatımda hedef olduğum felâketlerin en müthişine maruz kâmiş olacağım, zira bütün bu mesaip arasında begâne(yegâne) istinatgâh tesellimi zatı valiilnamileri gibi şaibesiz teveccühlere mazhariyetimdir, onlar benim gırdai ruhum ve hayatımdır, o begâne istinatgâhdan da mahrumiyet hayatı artık çekilmez bir barı elem haline ifzaa eder. Hayatımı örten revai iftira ve şenaetin hakaike mutala olmadan ve hele çakirlerinizi infak etmeden eski Fayık Kemala muhtas olan teveccühten mahrum buyurmayınız, lefen takdim ettiğim istida ahvalı esefengizmi hakkıdır, içinde yuvarlanmakta olduğum felâketleri gördükten sonra merhameten bir mübaşir vasıtasile veya sureti digerle mahallı muhtasına isal buyurunuz, içinde bulunduğum hali felâketin tadiline vesateti mühteremenizi driğ buyurmayınız, felâketim müthiş ve şedttir, seferberlik içinde namuskar kalmak aptallığında ısrar ettiğim için açlık ve sefaletle uğraşıyorum, bu cidal o kadar müthiş olmalıdır ki bendenize intihar hislerini veriyor. Baki mühterem ellerinizi öperek yaşli gözlerle mektubumu kapıyorum muhterem veliilnaamım efendim hazretleri

II kânunu sani 1335

Kütahyada Kozan ceza reisi sabıkı

Faik Kemal

İlamuret Elaziz İstinaf müddai umumilerine
arzu âcizanemdir

Dersim jandarma tabur binbaşısı olup üç ayrı mutasarrıf vekâletin-
de bulunmakta olan Edip efendi asayiş ve inzibat idarei memleketi
ve nüfuz ve mevcudiyeti hükümeti eşrazî şahsiyesine feda ederek
muamelâtı resmîyede gayrî kanunî istibdat fikrinde mutahasıl
iğbirarını teskin ve bilvasıta ahzı sar(?) emeline düşerek bir
buçuk maha karib bir müdetten beri bizlerden katı münasebat etmiş
ve ahzı inbikam emeline düşmüştür, nüfuz ve mevcudiyeti hükümetin
ingarı umumiyede aldığı şekil ve idaresizlikten naşi selâmet ve asa-
yişi mahelliye namına uhdesindeki vekâletin nezii ve mutasarrıflık
vekâletinin namuskâr ehline tevdiî zımında Dersim ahzı asker
şübesi reisi binbaşı İdis beyin hanesinde muhasebecii leva Rifat
ve ceza reisi Abdulkadir beylerle maen içtima edilmiştir.

1- yövmi vukuat 13 haziran 335 yövmi cumaa saat on idi

2- vekili mümaileyh bir maksadı cinayetkârane ile merkez leva kasa-
bası ehalisinden ve sabıkei mükerrere eshabından üzerai mütağaliye-
den belediye reisi Cemil Hamit ağa, ve sandık emini Halil ve esnaftan
İbrahim çavuş ve tüccar oğlu İbrahim efendi ve meclisi idare baş
kâtibi Tefvik efendi ve bunların evlât ve akraba ve taallukatını
teşfik ve terşib ve bunlara yerli jandarma zabitan ve çavuşan ve
efradını dahi tahrik ve elhak ettirerek ellerinde odun ve sırık ve
sopalarla 'öldüreceğiz ırz ve naşuslarını hetk(violer) ve mallarını
yağma edeceğiz kanlarını içeceğiz' nidai vahşiyane ve canavarca
barbarane nağrelerle bulunduğumuz haneye duhul ve hücum ve hane
kapısı cebren kırılarak içeriye bildukul her birimizi katil kastile
darb ve cerh ve üzerimizde mevcut iki yüz küsur evrakı naktiye
ve altın saat ve kordon ve sair eşya gasp ve garet edilmiş ve
dayak ve darbe ve cerihalare cesedimiz al kanlar içinde hane hav-
lısına atılmış ve yirmi günden beri ifai vazife edemiyecek derece-
de hanelerimizde bitab

Hakikati zahir ettirmeyeceğinden fail ve mütecasırı merhumların merkezi vilâyete celp ve ihzarlarıyla mevkuften icra muhakemesinin merkez merkez vilâyetce ifası

7- Hadisati faciyei elimede zi medhel ve mütecasır olarak teşhis edebildiğini mehacimelrin isim ve hüviyetleri ziyrede muharrer ve masturdur, fiili vakının suveri subutiyesi ise tabip raporu mefadi ve isim ve hüviyetleri ziyrede muharrer el esami şuhudun maelkasım zapt olunacak ifadatlarıyla hakikat tezahür edeceğinden cürmü cinaî fail ve müretteplerinin icrai mücazatlari talep ve istida olunur oltapte I temmuz 335

Dersim sancağı muhasebeci ahzı asker şübesi reisi
Rifat

Binbaşı İdris

Mohamet İdris

lazım

Dersim mutasarrıf vekili jandarma binbaşısı Edip efendi
Dersim belediye Hamit ağa- Sandık emini Halil ve İbrahim çavuş
Meclis başkâtibi Tefvik efendi- Jandarma mülâzimi Ahmet efendi
Sefer ağa, Tüccar oğlu Mohamet efendi ve oğulları Dursun ve Şerif
efendiler- hapishane kâtibi tahsildarı sabık Muharrem- Esnaftan Yiğit
oğlu Hamer ve damadı jandarma çavuşu Nuri çavuş, ve jandarmadan mu-
reç topal Kâmil çavuş ve mülâzim Sefer ağa oğulları jandarma Süley-
man ve Ethem ve jandarma çavuşlarından Huzanlı Mohamet ve mevlut ve
Şükrü çavuşlar, evrak memuru İbrahim, Mohamet çavuş mahtumu Rüştü,
Tenekeci Mohamet oğlu Cemil ve Terandari Halil oğlu Hüsnü, ve mus-
tantık ~~ve~~ vekili mahkemesi Zası Luhtar Ali Hafidi Ali ağa, ve jan-
darma Mohamet ve oğlu Tahsin ve ikrarından Huzanlı Balı ve oğul-
ları İbrahim ve Ramazan efendiler.

SUHUB

Dersim kadısı Seyed İahmut efendi ve kayın validesi hanım, esnaftan
Mohamet çavuş ve Huzanlı esnaftan Munla Sefer, tahrirat baş kâtibi
Emin, muhasebei leva merkez kâtibi Lûtfi, vergi başkâtibi Necip
efendiler. Şeriye baş kâtibi Ahmet efendi, Odacık müftüsü efendi ve

Melal Abdalla ağa oğlu Sefer çavuş. Esnaftan belediye âzası Halil oğlu İsmail ağa, Umûnet Ahmet ağa ve Tade kariyeli İbrahim ağa, İfrat aşayir rüesasından Mustafa ağa ve Hasıp ağa, jandarma tabur komandan vekili Cemal efendi ve mülâzim Ali ve Fetalla efendiler Tabur kâtibi Sabri efendi, Dersim tapu memuru Süleyman efendi biraderi Ethem efendi, cami müezzini Hafız Sefer efendi, berber Zülfi usta.

Tehcir vesilesile bir milyon bir buçuk milyon ermenileri katil ve itlaf ettiler ermenilerin tamamıyla imhası sevdasına düştüler, doktor Reşid gibi cani valiler ermenilerin imhası suretile vilayati şarkiye meselesinin halledilmiş olacağı budalalığında bulundular, yalnız doktor Reşidlermi? Hayır İttihad çetesinin merkezi umumiyesindeki canlar hep öyle düşündüler, kanlılardan, katilârdan, haydutlardan vicahen şiyaben mahkûmu cinayati azime ve müthişle ile mahkûm olmuş canavarları heyeti hükümetce ve İttihad çetesince arayıp buldular, milisler teşkil ettiler, öteden beri üçer beşer yüz kuruş maaşla değil belki ermeni dükâncıları esnafları tüccarları sarrafları el hassıl umum ermeni mağduren ve mazlumeyni masumesini soymağa alışmış olan haydut polisler jandarmalar ve ermenilere karşı husumeti ezeliye ve diniye besleyen müslümanlar hep birleştiler böyle bir buçuk milyon ermenileri tüyleri ürpertecek bir surette gaddarane ve vahşiycede itlaf ettiler. İslâmiyet hiç bir vakit hristiyanlığı vatandaşı kardeş etmemiştir edemez ve etmeyecektir çünkü müslümanlar büyük bir hristiyan beyin meclisine girip de orada velev hizmetkar sıfatıyla bir müslüman görececek olurlarsa evvel emirde o hizmetkâr müslümana selâm aleyküm diyecek badehu selâm ve ihtiram növbeti müslüman hizmetkârın efendileri olan hristiyana gelecektir dini islâm bir hristiyanın bir müslüman aleyhine şehadetini hiç bir vakit hiç bir veçhile tecviz etmez, hayatta olan veya vefat etmiş olan bir müslümandan alacağı olan hristiyan hakkını ispat zımında hristiyan şahitler ikame edemez, mehakimi şeriye islâm aleyhine hristiyan şahit kabul etmez, her halde müslüman şahit bulmak lâzımdır, elli nefer müteber tüccar yahut banker

götürse dinlenmez kabul olunmaz, her halde müslüman şahit lâzımdır iki müslüman gelsin de bunlar isterse yalan şahidi olsun kabul olunur. İşte bu zihniyetle büyümüş olan müslümanlar hristiyanları vatandaş ve kardeş olmak ve hukukca

Kezalık hep müslümandır adliye, hariciye ve Kafia ve Taliye ve Orman ve Maaden ve Ticaret ve Ziraat nezaretleri memurlarının yüzde doksan dokuzu belki yüzde doksan dokuz buçuğu ve müstahdimeyni sairesi hep müslümandır, işte bunlarda işeyi memureyn behanesi le işe edildiler emri işeden mahrum kalanlar hep ermenler rumlar ve müseviler idiler. Erzak için vesikalar icad edildi, hristiyanlar fazla nüfus kayıt edilmekten cezai kanunî tehdidi ile ihafe edildiler, biçareler adedi nüfusları her ne ise ondan fazla yazmadılar, yazmadılar fakat imamlar, muhtarlar heyeti ihtiyariyeyi hep müslümanları fazla yazdılar, bu suretle onlara fazla fazla vesikalar verildi onlar her gün ekmeklerinin fazlası olmak üzere onar yirmişer kuruştan üçer beşer ekmek satmağa ve biçare hristiyanlar da onları işbu fazla ekmeklerini onar yirmişer kuruşa satın almağa başladılar, hristiyanlar müslümanlara bir de bu suretle soyuldular soyduruldular, bir vakit müslümanlara birer, hristiyanlara ise yarışar ekmek verildi, bu müsülli muamelâtı umumî islâmiye her halde onların umumileri neticesi olacağında şüphe yoktur. İşte bu suretle de her bir hristiyan ailesi günde ikişer üçer mecdiyelik ekmek almağa mecbur olmuştu, bu paralar hep müslüman ceplerine girmekte yani her bir müslüman ailesi yalnız ekmek fazlasından günde ikişer üçer mecdiye kazanmakta idi, bu da hristiyanlara kilim, keçe, seccade ve elbise, yatak yorgan takımı ve saire satıp da ekmek parası tedarik etmelerine sebep oldu, elhasıl hristiyan zararına olarak müslümanlara para kazandırıldı, müslümanlar bu suretle intifaa etmek yani tabiri diğerle gayrî müslim vatandaşlarına zarar vermek için fenalıkların hiç birinden geri durmadılar. İlânı harp edilir edilmez vilâyatı şarkiye meselesi bil umum ermenileri imha etmekle halledilmiş olur kanaati her sınıf

müslümanlarda hasıl olmuştu her sınıf müslümanlar diyoruz, çünkü memleketin hükümeti müslüman idi, polis jandarması müslüman idi, telegraf posta memureyn ve müstahdimeyni müslüman idi, kafei zevaidi hükümet müslüman devairi idi, memleketin ticareti müslüman eline geçti, muamelâtı sarafiyesi müslüman eline geçti.

Kafile Nezkibin içinde değildi, Nezkipten onbeş dakikalık bir mesafede açık bir yerde idi. Ben akşam muvaselet ettim, kafile sabaha kadar orada muhafaza edildi, ben hancının yanında Canip bey büyük bir tut ağacının altında yattık, Sadi bey ise Nezkibe gitti ertesi sabah Sadi beyin Canip beye yazdığı kâğıt üzerinde kafileyi Nezkibe götürdük, Nezkib civarındaki buğday tarladında içtima ettik, Sadi bey ermenileri yoklama edip para çıkarıyor idi, ağız açılmış olan ve önünde bulunan heybeye atıyordu, Canip bey de heybenin başında duruyor idi, tahminen bin iki yüz lira kadar vardı, heybenin bir tarafının yarısı kadar mücevheratla doluydu, kilise eşyası da yani evanii mezhebiyesi dahi bunlar meyanında idi, bu paralar Trabzonun ikinci kafilesi ile Bosra ve Keskim kafileleri ermenilerinden alındı, Keskim kafilesinden 161 ökdüz de alınmıştır. Şaban ağanın hanesine o para ve mücevherat Saadi ve Canip beyler ve maiyetleri adamları götürdüler, hattâ bunların yanında Kaskimli bir jandarma çavuşu vardı, beyaz bir bargir üstüne heybeyi vazı ederek ertesi günü sabahleyin Sadi ve Canip beyler Kemaha doğru hareket ettiler, beraberlerinde parayı muhafaza etmek üzere iki nefer (teşkilâtı mahsuse efradından) mevcuttu, bu neferleri Çimış nahiyesi müdürü Tului bey biliyor.

Sadi bey diyor ki, bu gün sabahleyin onu bulunduğu yerden uyandırdın ve onunla beraber Nizkibe gittin, maktul düğen ademi görmüş müddai umumiye haber vermiş, anladılar seni tevkif ettiler, sen o vakit Sadi beye altmış beş lira kadar bir meblağ ve mücevherat birer çikın içinde olduğu halde vermişsin, böyle midir?

Katıyen Sadi beye ben bir para vermedim ve mücevherat namına bir şey vermedim.

9 mayıs 332 Süvari mülâzimi

Kirza Lazhar

Sadi beyle Mirza efendinin muvacehesi

Sadi ve Fuat beylerin Sarafyan ve sair ermenilerden sened alarak muhteviyatını ademleri vasıtasıyla kafileden aldıklarını söylemiş olduğunuz halde Sadi bey böyle bir şeyin aslı olmadığını yüzünüze karşı söylüyor ve meselânin mani olduğuna dair heyeti ne ile ikna edeceksin diye Mirza beyden soruldukta bu meseleyi Sarfyan kendisine hikâye ettiğini ve neticesi ne olduğunu yani para alıp almadığını bilmediğini ve başka esbabı subutiyesi de olmadığını söyledi. Trabzon ile Erzurum kafilelerinden erkek ermeniler Kemahta kiliseye ithal edilip Halet ve Sadi ve Canip beyler de ermeni mektebinde kiliseden dürder beşer yanlarına götürüp üzerlerini taharri ederlermiş, paralarını alıp gönderirlermiş, hattâ Mustafa taharriyata iştirak etmiş bunlardan takriben bin iki yüz lira kadar çıkmış, erkeklere mahsus zikıymet eşyadan başka olduğunu söylüyordun. Sadi bey bu gibi halin katiyen vukuu olmadığını işte yüzünüze karşı söylüyor diye Mirza beye hitab oldukça kendisi bizzat bulunup gördüğünü ve jandarma çavuşu Ziya ve İlyas ve sair jandarmalar dahi bir dereceye kadar anlamış olduklarını ve Kemahta jandarma yüzbaşılığından mütekaid Rüştü(72) efendi de mektebe komşu olmak münasibetile hisa etmiş ^{olmalıdır} ~~olduğunu~~, malumat alabilirsiniz, diye ifade de bulunup Rüştü efendi Sadi ve Canip beyler tarafından ermenilerin muayenelerinde zuhur eden birçok sigara çakmakları da mektepten toplamış olduğunu söylediğini Mirza efendi ilâveten beyan eyledi. Mirza efendi tekrar kelâma ibtidarla ol vakit kaymakamın vekâletinde bulunan ceza reisi Necip bey mademki Sadi ve Canip beylerin ermenilerden topladıkları para mal sandığına teslim olundu, niçin muavenet ettin diye zabıta memuru Mustafa efendiye ihtiratta bulunduğunu ve Mustafa efendi de vermiş olduğunuz emir üzerin muavenet ettim diye cevabını verdiği ve bunun üzerine Necip bey tekrar hiddet ederek bir mesuliyet terettüp ederse sana aittir, ben karışmam dediğini ve bu hiddeti paradan kendisine hisse çıkmamış olduğundan mütevellit bulunduğunu tahmin ettiğini söyledi, Halet bey mektepte olmayıp Fuat bey gidip gelmekte olduğunu Mirza efendi ilâve etti.

Sadi bey 36000 kuruşluk mücevheratı havi bir paketi İstanbulla gönderdiğini söylediğiniz halde münâileyh 22000 kuruşluk paket gönderdiğini itiraf ediyor bu eihletlerin hangisi doğrudur?

Nizuru Aliyi Hazreti Nezaret penahiye

İnegöl kazası mustantıkı Besim efendinin Alibey kariyesimuhтары Ahmet ağadan üç ve Hamza bey kariyeli Kürtoğlu haci İohammet ve rıfakasından kırk ve sırkattan mazunun İurat ille Selimden yetmiş lira rüşvet almakda beraber İmri kariyeli İohammet ağadan dahi iki kile buğday talep ve ahz etmiş olduğuna dair vuku bulan ihbar üzerine nezaret celilerinden ita buyurulan emre imtisalen icra kılınan hakikatı ~~www~~^{havi} evrak Hüdavendiğâr istinaf müddai umumiliğinden 7 nisan tarihli arize ile nezareti celilerine biltakdim umuru cezaiye müdüriyetine mümaileyhadan nezareti celilei işşanele-rine (bon accueil) takdim olunup encümeni alii intihabe muhavel bu-yurulan ve 29 haziran 334 tarihinde mümaileyhin azlı kararını mu-cip olan 30 mayıs 334 tarihli 19246 nomrolu müzakkere arz ve taf-sil edilmiş olduğu üzere maznun Besim efendi hakkında mustantıkı mahsus marifetile icrai tahkikat olunduktan sonra heyeti itihamiyei mahsusece cereyan eden tetkikat neticesinde müstantıkı mümaileyhe isnat olunan mevaddan Hamza bey kariyeli haci İohammet ve rıfeka-sile arnavut İurat ve Selimden rüşvet aldığı anlaşılmasında bunlar-dan menii muhakemesine ancak Telli oğlu Ahmedin muhtar intihabına ait varakaya ciheti adliyece ilişiği olmadığını işaret ederek Ahmet ağaya (beni gönülle eger gönüllemez isen kâğıt meclise konacak işini bozarım) dediği ve Ahmet ağanın muhtar tayinine dair olan buyurultusunu ahz etmekten bir müddet sonra merkum Ahmet ağadan üç lira aldığı ve mahkemei istinafiyece beraetine hük olunan İohammet bin İustafadan da beraetine parmağı olduğundan bahsile iki kile buğday talep ettiği anlaşılmağla bundan dolayı mümaileyhin lüzumu muhakemesine heyeti itihamiyece karar verilmekle naklen dersaadet istinaf cünha mahkemesinde icra kılınan muhakeme neticesinde bil-niyate ifadesi ahzettirilen şuhuddad Telli oğlu Ahmet ağanın maznun Besim efendiye üç lira verdiği anlaşılmakta isede Ahmet ağanın muh-tar intihabı hakkındaki varakaya ilişiği yoktur. İşaretini veren mü-maileyh Besim efendinin beni gönülle dediğine ve üç lirayı Besim

efendiye bunun için verdiği mütedair Ahmet ağasının ifadesini teyyid edecek ahval ve imarata distress oluamadığından ve merhum Ahmet ağaya yağ mübayaa etmek için bir vechi peşin para verdiği zeminindeki Besim efendinin aksi sabir olmadığı gibi merhum İbrahim ağadan iki kile buğday arattığı hakkında şahit Hüseyn beyin beyanatının mahiyeti dahi meçhul kaldığından beraetine karar verilmiş ve işbu beraet kararı kesbi katiyet etmiş isede Besim efendinin bervechi maaruz Ahmedin muhtar intihabına ait varakaya ciheti adliyece ilişkisi olmadığı işaret ederek Ahmet ağaya (beni gönülle eger gönüllemes isen kâğıt meclise konacak işi bozarım) dediği ve Ahmet ağanın muhtarlık buyurultusunu aldığından bir müddet sonra Besim efendiye verilip üzerinde elde edilen nomro işaretleri mevzu üç lira aldığı ve mahkemei istinafiyenin beraetine hükmolunan İbrahim bin Mustafadan da beraetine yardımcı olduğundan bahisle iki kile buğday istediği maddeleri andel tahkikat sabit olduğu halde esnai mahkemede müstantıki mümaileyhin merhum Ahmetten üç lira aldığı maddesine ait muhbirler alelusul mahkemeye celp ve huzuren isticvapları icra edilmeksizin bir kaza mahkemesi marifetile bil niyabe ifadelerinin ahzıyla iktifa olunmak ve mezkûr üç liranın bervechi muharrer t ervici meram tahtında müstantıki mümaileyhe verildiği muhbirlerin beyyanatıyla muvit bulunmasına karşı maznun Besim efendinin işbu üç lirayı sipariş eylediği yağ esmanı olmak üzere arbun verecek bil ehre siparişin merhumun infaz edilmemesile

Daire nomrosu

97

Yozgat mutasarrıflığına 8 şubat 35

Tehcirden bir müddet evvel veyahut o sıralarda yeniden jandanmalı şu kayıt edilmiş olan eşhas kaç nufustan ibaret olduğunun ve isimlerinin ve bunlardan dolayı jandarma tahsisatına zamm vuku bulup bulmadığının vuku bulmuş ise miktarının kuyuda bil müracaat acilen telgraf işarı

Daire nomrosu

94

Adliye nezareti celilesi umuru zatiye müdüriyetine

8 şubat 36

Yozgat istinâf mahkemesi âzasından Hamparzum efendinin Yozgat ermenileri ile birlikte derdesti nakl bulunduğuna dair Yozgat mutasarrıflığından sebk eden işaar üzerine mümaileyhin 15 ağustos 331 tarihinde azledildiği anlaşılakla ol baktaki tahrirat veya telegraf aslının buldurulup divanı harbı örfi dairesine tedvi buyurulması siyakında müzekkeredir

IO

Boğazlıyan kaymakamlığına 4 şubat 35 ve 74 nomrolu
zimmetle teslim olunmuştur

İbrahim Hakkı ve Ahmet ve Ali Kurtaba ve Hasan Hüseyin ve Osman Nuri efendiler tarafından tahkiki fecayi komisyonu riyasetine orâdan çekilmiş olan 8 kânun evvel 334 tarihli telegraf suretinin bil ahz mümaileyhumun ve sair icab edenlerin malûmatlarına müracaatla neticesinin batelegraf işarı ve evrakı tahkikiyesinin ilk posta ile tesyarı ehemmiyetle tebliğ olunur.

II

Yozgat mutasarrıflığına 4 şubat 35 ve 74 nomrolu zimmetle
teslim olunmuştur

Katli ve imhasına verilmiş olan ermeni kabilelerinden bazısının nukut ve mücevheratı Ellinin çiftliğinde ve Elefciler köyünde ve Keller civarında Feyyaz bey tarafından alındığı hengânda Yozgatlı bakırcı İshak ve Tevfikin Abdalla ve Komser ve komser muavini haydut ve Hüseyin polis Adil ve Abdalla Hakkı, Mustafa ve imam Kasım zade Şükri efendiler başı kel Ahmet Törediler kariyeli jandarma, Kara Alı birlikte hazır buldukları ve cümlesinin nehb ve çarete iştirak ettikleri inbar olunmuş olmakla bunlara haklarında oraca tahkikat yapılmıştır, içlerinden kimler hakkında esbabı subutiye tehassül etmiştir, bunların heman batelegraf işarı ve şayet henüz bir günâ tahkikat yapılmamış ise, gayet namuslu ve vicdanlı memurlar marifetiyle ve süratı mümkün ile tahkikatı lâzımının icra edilmesi ve neticesinin telegrafla bildirilmesi evrakı tahkikiye suveri musadakasının ilk posta ile gönderilmesi ehemmiyetle tavsiye olunur.

Nomro 785

4 şubat 334

5

Dahiliye nezareti celilesine

Boğazlıyan ermenilerinin katli ve imhasından ve mallarının yağmasından dolayı meznunen ve mevkufen mahkemesi derdesti icra bulunan Boğazlıyan kaymakamı esbakı Kemal beyin tercümei hal varakasının ve sebebi terfii olan istidanamesile Ankara vilâyetine mersul inhanın suveri musadakasının acile irsalına müsaadei celilei nezaret penahileri şayan buyurulmak babında

6 Yozgat Kutasarrıflığına

4 şubat 35 tarih ve 74 nomrolu
zimmitle telegrafhancesine teslim
olunmuştur

Yozgat Evkaf memuru Feyyaz bey oranın ittihad Terakki Cemiyetine hangi tarihte kayıt olunmuştur, nomrosu nedir? Kulüp âzallığında ve heyeti merkeziyede hangi tarihlerde bulunmuştur, seviyat zamanında Feyyaz beyin riyaseti tahtında teşkil olup ermeni kilisesinde içtima ve ifai vazife etmiş olan ve sevk olunan er-

menilere sevk olmuştur ibareli vesikalar veren komisyonda Feyyaz beyden başka daha kimler bulunmuştur, buralarının gayet namuslu ve vicdanlı zevattan bil etraf tahkikiyle alevech el sihe âcilen ba telegraf işarı ve olbapteki vesaik suretlerinin ilk posta ile tesyari ehemmiyetle tavsiye olunur.

Gönderildiğinin ve ermeniler muhacireyn müdürlüğüne ve Konya ve zerriyat müfettişliğine hangi tarihlerde ne miktar maaşlarla tayin ve sevk olunduğunun muvazahen emir ve işaar buyurulması istirham olunur efendim.

7 Yozgat mutasarrıflığına

4 şubat 35 tarihli 74 nomrolu
zimmelle teslim olunmuştur

Boğazlıyan ve Yozgat sancağı ermenilerinin katli ve imhasından ve nukut ve mücevherat ve emvali sairelerinin nehb olduğundan dolayı mevkufen muhakemesi derdesti icra bulunan Boğazlıyan kaymakamı esbakı Kemal beyin bazı refakasıyla beraberce 332 yahut 333 senesinde emvâli metruke suî istimalından dolayı Yozgat istinaf mahkemesinde muhakemeleri icra ve mütevafit(différent) cezalara dair hükümler ita edildiği anlaşıldığından bunların mahkeleye sebebi sevkleri olan davanın neden ibaret ve şeriki cürümleri kimler olduğunun ve haklarında hangi maddeye tevfiikan ne yolda ceza verildiğinin ve katli nüfus ve nehb emval cürümlerine dair tahkikat ve muhakemet icra edilmiş olup olmadığının ve emvali metruke komisyonda buldukları anlaşılın muhasebeci Vehbe ve evkaf memuru Feyyaz efendiler haklarında başkaca tahkikat ve muhakemet icra ve hüküm ita edilip edilmediğinin ne yolda muamele cereyan etmiş olduğunun bil etraf âcilen batelegraf işarı ve tahkikat feslekesile mahkene ilâmı sureti musadakasının ve sair evrakı tahkikiye asıl veya suretlerinin ilk posta ile ehemmiyetle tavsiye olunur.

96

Yozgat mutasarrıflığına

8 şubat 335

Paşa köyü Yakup hoca Kara bıyık kariyesinin ikiyüz elli hane ermenilerinin muhafazai hayatları için kendilerini müslüman

etmiş olduğu ve mutasarrıf vekili Kemal beyin bunları kestirmek arzu ve teşebbüsüne karşı bunların itlafı şereen caiz olamaz demesine cevaben Kemal beyin sen bunları şeriatla müslüman ettin , ben de siyasetle keserim, kestiririm dediğini ve filhakika erkeklerinkâfesini kestirdiği müsill Köyme kariyesinde kezalık ihtidae etmiş olan Zükür ve Enas ermenilerini de Tanışi çiftliği deresinde kestirdiğini ve İncirli kariyesinin yetmiş hane protestanlarını kezalık katli ve itlaf ettirdiğini mümaileyh Hoca Yakup efendinin ve Yozgatta mukim İncirli kariyeli berber İsa-kın ve eşnası sairenin bildikleri evrakı tahkikiyeden anlaşılma-kların ve sair icap edenlerin malûmatları gayet vicdanlı ve namuslu ve ciden(cidden) bitaraf zevat marifetiyle zapt ettirilerek tutulacak evrakı tahkikiyenin âcilen posta ile irsalı ve tahkikat hûlasasının batelegraf işarı

Daire nomrosu

93

Adliye nezareti celilesine

8 şubat 334

Yozgat ve mülhakatında vukua gelmiş olan katli nufus ve nehbi emval hengâmında Yozgat bidayet mahkemesi reisi olup şahidin zamanı şehadetine kadar riyaseti mezkûrede bulunmuş olan zatın dahi yağmaya iştirak etmiş olduğu şehadeti mazbutadan anlaşılma-klarla mümaileyh hakkında muktezi muamelenin ifası merhunu müsaadei celi-lei hazreti nezaret penahileridir olbapte

Yozgat mutasarrıflığına telegraf

Boğazlıyan kaymakamı ve Yozgat mutasarrıf vekili esbakı Kemal beyin kendisi emval suî istimalatından dolayı muhakeme cünha derecesinde olarak icra edildiği malûm ise de katli nufus maddesinden dolayı dahi muhakeme edildiğini söylemiştir, bu ifadesinin hilâfı hakikat olduğu kendisinin itifaken mazbut ifadesinden anlaşılma-klarla beraber gayrî mevkuuf olarak muhakemesi icra edildiğini itiraf eylesine ve hiç bir cinayet mütehiminin muhakimi

adliyede gayrî mevkuf olarak muhakeme edilmeyeceği ve cinayet mütehimlerinin her halde tahtı tevkife alınmış olacakları ve muhakemelerinin mevkufen icra kılınacağı derkâr olmakla beraber mülkiye müfettişi Nedim beyin beyanatında onun hakkında katlı nufusa dair bir günâ tahkikat etmediğini ve edemediğini ve çünkü kendisine vaktile verilmiş olan emri sami tahkikatın yalnız emval suî istimalatına hasredilmesi zımında olduğunu müttefik bulunmasına nazaren Kemal bryin katlı nufustan dolayı dahi muhakemesi icra edildiği hakkındaki ifadesinin kizb ve butlanı tezahur etmekte ise de keyfiyetin orada istilâmı kararı mütehiz icabından bulunmasına binaen kendisinin katlı nufustan dolayı dahi muhakeme edilip edilmediğinin edilmiş ise maktuleyn esamisinin ve kendisinin hilâfı ahvâlve kanun olarak böyle gayrî mevkuf surette icrai muhakemesine müsaadei mahsuse gösterilmiş olması icabının âcilen işarı ehemmiyetle tebliğ olunur.

4 şubat 335

I03

İzmir cinayet mahkemesi riyasetine
ve divanı harbî örfisi riyasetine

8 şubat 35

Yozgat sancağı merkez ve mülhakataı umumiyesinde tehcir vesilesile katlı nufus ve nehbi emval ceraimi cinayianesine cüratlarından dolayı maznunen ve mevkufen muhakemeleri icra edilmekte olan esbak Boğazlıyan kaymakamı ve Yozgat mutasarrıfı vekili Kemal ve jandarma komandanı binbaşı Tevfik evkaf memuru Feyyaz efendiler haklarındaki malûmat ve şuhudatın ve istitlâtıyla tahkikatı cariyesinden mutahasıl kanaatının şahit sıfatıyla kendisinden istifsarı icap eden mülkiye müfettişlerinden Nedim beyin elyövm memuren Aydın vilâyetinde bulunduğu dahiliye nezareti celilesinden bildirilmekle miri mümaileyhi malûmat melhudat ve kanaatı maelkasem istifsar olunmak ve tahkikat icrası için bir kaç sene evvel Yozgata gönderildiği hengâmda kendisine verilen emri sami yapacağı tahkikatın yalnız emval suî istimalatına hasredilmesi zımında olduğuna binaberin katlı nufus hakkında resmen tahkikat icra etmedi-

ğine ve edemediğine mütedair olan beyanatı tahririyesine göre tahkikatın emval suî istimalına hasr emrinâ vermiş olan makam neresi ve zat kimdir emri emri mezkûri tahrirenmi? yoksa şifahen mi vermiştir, katlı nüfus cinayetinin tahkikinden nası nasıl memn edilmiştir, cinayati müthişe hakkında tahkikatı resmiye icra edilmiş ise tahkikatı husussiyeye ve gayrî resmiyesinin neticesi ve bundan mutahassıl kanaatı nedir? Çeteleri kimler tertip ve teşkil etmişlerdir ve kıymet emval ve eşya ile nukut be mücevherat menhube başlıca kimlerin yedlerine geçmiştir, çeteler kaçır kişiden mürekkeb olarak yapılmıştır, levanın devair ve sınıfı muhtelifesi memurlarından kimler katlı nüfus ve nehbi emval cinayatına işti- rak etmişler ve kimler çetelerle birlikte bulunmuşlardır, tahrirat kalemi kuyudatı teftişatında ne gibi şifre müsveddeleri veyahut mahlulları görülmüştür, buralarının biletraf miri mümaileyhinden mael kase istifsarı ve tutuflacak zabıtnamenin ilk posta ile irsali ve hülâsasının batelegraf işarı hususlarına himmet olunması .

I05 8 şubat 35

Dahiliye nezareti celilesine

Şahit sıfatile aranıldığı halde memuren Aydın vilâyetine gönderilmiş olduğu işarı mürivetlerinden anlaşılın mülkiye müfettişi Nedim beyin Yozgat ve mülhakatı cinayati hakkındaki malûmatı niyabeten Aydın cinayet mahkemesince maelkasım istima edileceğinden mülhakatta her nerede ise bir iki gün için merkez vilâyete azimeti luzumunun müfettişi mümaileyhe batelegraf işar buyurulması merhunu müsaadei celilei nezaretpenahileridir olbapte.

604

Evkafı hümayun nezareti celilesine

5 şubat 335

4 şubat 35 tarihli II6778 umumî ve 7 hususî nomrolu tezkişei âliyei cevabiyei nezaretpenahilerinde Feyyz beyin hıdematı adliye ve maliyede bulunduğundan bahidle Yozgat evkaf memurluğuna tayini 21 temmuz 335 tarihli arzuhalında istida eylediğinden olvech-

ile tayin edildiği beyan buyurulmuş ise de Ankaraya yazılmış olan 223 Temmuz 330 tarihli 191 hususî nomrolu tahriratı aliye mün-
derecatı mümaileyhin hüviyeti nezareti celilerince maaruz ve
hıdematı adliye ve maliyesi de zaten malûm imiş gibi bir mâna
ifade etmekte olması ve bahis ettiği hıdematının sıhet ve ademi
sıheti nezareti asifanelerince meçhul gibi bir tarzı beyanı mü-
tedamın görünmesine ve bu ise müamileyh hakkında bir taraftan
malûmatı katiiye alınmış olduğuna delâlet eylesine nazaren
mümaileyhin maaruzatı hakkında kanaatı kâmilei teşkil edecek
muamelatın hangi taraftan alınmış olduğunun bişetrafi tahkik ve
işar buyurulması tekrar rica olunur olbapte.

15

dükkâncılık müslüman eline geçti ve melbusat iimalına mah-
sus her türlü kumaşlar ve bunlardan yapılmış elbiseler hep har-
biye namı altında zapt ve müsadere edilerek müslümanlara verildi
yahut müslümanlar arasında taksim edildi. Lekûlat ve meşrubat
ile bilumum erzaklar müslümanlara ucuz fiyatlarla tedariki ve
ehalii gayrî müslimeyi soymak ve biçarelerin ceplerinde beş para
bırakmayacak derecede en gâli fiyatlarla satmak müslümanlara
hattâ müslüman karılarına mahsus bir imtiyaz oldu ve bunları ya-
panların kâfesişde İttihatçılar idiler, çünkü şu yağmagirliği
yaoan ve bervechi müşerrah sınıfı muhtelifeden bulunan müslü-
manlar umumiyet üzere İttihatçı idiler, hristiyanlığın ve hristi-
yanlar meyanında bilhassa ermeniliğin imhası için hükümetin, ordunun
tüccarların, esnafların yağmacılıkla vücade getirilen müslüman
bankalarının, çiftçilerin, oduncuların, kömürçülerin hepsi de mütta-
hiden çalıştılar çünkü bunların heyeti umumiyesi İttihad çete-
sinin erkânından, İttihad dürer(perles) ve postlarından, katil-
lerinden, canilerinden ve yağmacılarından.

16

Rusyaya ve bu vesile ile İngiliz ve Fransız gibi mazlum-
ların mağdurların hamileri bulunan düvel mütemeddine ve adliyeye

karşı iilânı harbî müteakkip bir kanun yaptılar her kes silahlarını götürüp hükümete teslim edecektir, etmeyen olursa her halde iidan edilecektir, dediler, her türlü eslahi ile mücehhez olan müslümanlar silâhlarından hiç birisini teslim etmediler, fakat biçare hristiyanlar bunlar meyanında bilhassa ermeniler ekmek bıçağına varıncaya kadar götürüp zabıtaya teslim ettiler, müdafaayı nefa ve muhafazai hayat için ellerinde hiç bir şey kalmadı, müslümanların layuad ve şayuhsa silâhlarından hiç biri alınmadı alınmadıktan katı nazar hattâ hristiyanlardan toplanan silâhlar müslümanlara verildi. Müslümanlar kuzu boğazlıyacak kadar bilâ muhalefet ve kemalî suhuletle hristiyai kesebilecek bir hale getirildiler, bu haller inkârı kabil olmayan öyle hakikatlardır ki zamanı harbda İstanbulda kalmış İngilizler Fransızlar İtalyanlar el hasıl bil umum ecnebler bu bapte meşhudu adile sayılırlar, çünkü müslümanlığın ve müslümanların her hallerini öğrenmişler onların zihniyetini anlamışlardır.

Kastamonu fırkası vekâletine

Sifre

lavzerle müsellağ üç şahsın Kızılırmak civarında Eskilip jandarmalarile müsademe ettikleri ve luzmeti leylden bil istifade Osmancık mıntakasına savuştukları bil muhabere anlaşıldığı o civarda görecekləri taziki üzerine civar Şaban menatıkına geçmeleri ihtimal olduğundan hangi unsura mensup olursa olsun mezkûr çetenin hayyen ve meyten istisalları zımında icab edenlere evamiri serie ita ve neticesinin inbası

Beşinci Kolordu ahzı asker heyeti reisi
miralay Halil Recai

Aded 829

Ankara beşinci kol ordu komandanlığı vekâletine

2 ağustos 33I ve 3I65 şifreye

İki kişiden ibaret bulunan merkumanın meyten istisal edildikleri ve meselenin ehemmiyetten ari olduğu Osmancık şübe riyasetinden işarına atfen maruzdur 20 hazira 33I

Fırka 15 komandan vekili
miralay Şehap

Şifre mahluludur

Niğde amele taburunda bulunan ermeni bir tabip efradın mahali ahere nakıllarına muhalefet eylediği anlaşılmış olmakla muktezasının ifa ve inbası

4 ağustos 33I

üçüncü ordu komandanı
Mahmut Kâmil

Şifre 3228 Kayseri fırka vekâletine

Ahiren üçüncü ordu emrine verildiği tebliğ olunan Niğde amele taburunda bulunan ermeni bir tabibin efradın mahallî ahere nakıllarına mümanaat eylediği anlaşıldığı üçüncü ordu komandanlığından bildirilmiştir, serien ifai icarıyla neticesinin inbası

5 ağustos 33I Beşinci kolordu ahzı
asker heyeti reisi miralay Halil Recai

39

Nomro 9I7

I9

Ankara beşinci kolordu komandanlığı vekâletine

5 ağustos 33I nomro 3228 şifreye

İcra kılınan tahkikatta böyle bir halin vuku bulmadığının tebeyyün ettiği maaruzdur. 15 ağustos 33I

Fırka onbeş komandan vekili Miralay Şehap

3430

Tortumda üçüncü ordu komandanlığına

4 ağustos tarihli şifreye

Niğde amele taburundan mahalli ahire nakl olunacak efradın naklına kimse tarafından mümanaat vuku bulmadığı tahkikatı vakıadan anlaşıldığı onbeşinci fırka komandanlığı vekâletine bildirilmiştir.

15 ağustos 33I

Beşinci kolordu ahzı asker reisi

miralay Halil Recai

Aded 257

Şifre mahluludur

Zükuru sevk edilen ve deruninde on beş nüfus ermeni ailesi bulunan bir hanenin hükümet konağı ittihaz olunmak üzere cebren tahliye edilmekte olduğuna binaen olunacak muamele Sengurlu Şübe riyasetinden istizan kılınmakta olduğu maruzdur. 8 ağustos 33I

Fırka 15 komandan vekili

Şehabeddin

3310

Kayseride fırka riyasetine

8-6 33I ve 257 şifreye

Bu işler hükümete aittir. Ciheti askeriyece müdahale edilmemesi lâzımdır. 9 ağustos 33I

Beşinci kolordu ahzı asker heyeti reisi

miralay Halil Recai

98I

Beşinci kolordu komandanlığı vekâletine

5 ağustos 33I ve 3229 şifreye

Fırka mıntakasında (Kayseri, Çorum, Yozgat, Develi) kazabası müstesna olmak üzere naklı mekân muamelesinin hitan bulduğu 24 ağustos 33I

Şehabeddin

Hükümetce devam ettirilmiş işlerin kışfretinden ve çocuğun kifayetsizliğinden dolayı münderecatında muzir bir şey mevcut olmadığı anlaşıl原因 olarak tesrii muhakeme için cüzü bir kısmının laalettayın bir kaç maddesi tercüme ettirilerek muzir bir şey görülmüşle iktifa etmeğe mecbur kaldığı cihetle amale ve mekasidi mefsadet hakkında elde edilen malumatlar bervechi ziyir beyan olunur tarih ve diğer kitaplar müstesna olduğu halde iptidai tedrisatına mahsus olan kitaplara varıncaya kadar her nev müellifatta hadisatı sabikenin intikamını islamlardan almak için teşvikat ve ermenilerin islamlardan ve türklerden çektikleri mezalımdan dolayı kedilerini yırtıcı hayvanlara teşbih ve tavsif ile harap bir halde olan ermenistanı ihya etmeği çalışmaları zımında telkinatı mutadamin muntazam ve menşur mekalatı zehincuyeler görülmüş, senelik takvimlerinde bile türk ve islâm düşmanlığı ile müştehir olan Glasteston Nubar gibi ricalı sabıke ve milâdi 77 senesinde Kafkasya ordusunu ordui osmaniye karşı hareket ve harp ettiren rus komandanlarının resimleri münderiç bulunmuştur, bu müsüllü muzir müellifatı hıfz etmeleri esbabı soruldukta devri sabıkın seiyatından bahis ve kayri mühtevi olduğu cihetle hıfzında bir bees görmediklerini cevaben beyan etmekte iseler de islâm ve türk ve kürtlerden intikam ahzını mutadamin olmasına nazaren meşrutiyetin ilânıyla beraber kisvei samimiyet altında bu suretle takviyei adavet tariki sefihini ihtiyar ettikleri anlaşılmıştır. Tahkikatı evveliyenin hükümetce ica edilmiş olduğuna mebni hükümetten divanı harbî örfi heyeti tahkikiyesine evrak meyanında havaledede verilen üç aded resimi aslının divanı örfide kalması lâzımeden olup binaberin kopyaları aldirılarak asılları divanı harp örfiye iade olunmak üzere caibi komandaniden verilircek emir üzerine tevdi olunacaktır.

IO- Tertibat ve istihdaratı ihtilâliyeye ve bundan maksat ve gayenin Ermenistan prensliği teşkilini ima veyahut irae eden menzum ve evraktan hükümeti mahallice mütercim tayini emrinde ehemmiyet verildiği halde bile ermeniceye az vakıf olan bir islâm

çocuğuna bir kısmının havi olduğu fazıldan bazı parçaların icra ettirilen tercüme suretleri rapı edilmiştir.

II- Ermeni tertip ve istihzaratı Köstence kongresinden sonra teğayüt etmiş ve seferberliğin ilânından sonra dahikemalı germi ile ikmalına sarfı mesai edilmiş olduğu kuvvei icraiyeden maadur olan eşhastan bazılarının mütekadim evrakı isticvabiyedeki ifadelerile tebeyyün etmiştir.

I2- 12,3,4,5 ve IIci maddelerde münderic malûmatı havi evrakı tahkikiye ve muhakeme kolordu komandanlığı vekâletine tavarıhi muhtelifede gönderilen evrakı hükmiye meyanında olup evrakı mezkûre iade olunmadığı ve mahkûm ve maznunların imzalarını mühtevi bulunduğu cihetle evrakı mezkûre hükümeti merkeziyece vesaiki rssmiye makamında tutulabileceği ve burada bulunan evrakı isticvabiye suretleri ise bu sıfatı haiz olamayacakları derkar bulunmuştur.

I3 - ermeni tertibat ve istihzaratına mütellik plan tahkikat evveliye evrakı ve eczamı cürmiye hükümettarafından makamı komandani vasıtasıyla divanı örfi heyeti tahkikiyesine havale ve tevdi olageldiği cihetle tertibat ve istihzaratı mezkûrenin bidayeti inkişafından şimdiye kadar ruyiet edilen safhatı müteakibesinde mutasarıflıkca tamamen malûm olmak lâzım geleceğinden mevadı sabıkcı safhat istihzarat hakkında derc olunan malûmattan başka bir şey var ise oraca evelesi tabii bulunmuştur.

I4 - Ehalii islâmiye ile hükümete karşı ermenilerden fiilin tecaüzat ve harekâtı isyaniyede bulunanlar hakkında divanı harbı örfiye evrak ~~www~~ tevdiine dair malûmat mevcut olmadığı ve bunun hükümeti mahallice tamamen malûm olmak lâzım geleceği cihetle matlup liste tertip olunamamıştır.

Aded 89I

Ankara beşinci kolordu komandanlığı kayseri vekaleti

aliyesine

I5-6-33I

İyeyüstos 33I tarih ve 900 nomrolu telegrafla Kayseri mutasarıfıyeti aliyesine tevdi kılındığı arz olunan ve Ondört maddeyi havi olup divanı harb örfi riyasetince tanzim kılınan malûmatı esasiye

suretinden bir nushasının hususî malûmat zımınında rapten arz ve takdim kılındığı maruzdur.

15 ağustos 33I

Fırka 15 komandan vekili
miralay Şehabeddin

Ankara beşinci kolordu koamndanlığı vekâletine

II ağustos 33I tarih 3375 nomrolu şifreye

Bu gün makamı mutasarrıfiye tevdi edildiği maruzdur.

13 ağustos 33I Fırka 15 komandan vekili
Şehabeddin

4/300I

I- Develi^u kazasının Everek kasabasında Posna oğlu Kevork veledi Hamparzum bomba imarile meşğul iken 29 kânuni sani 330 tarihinde bombanın infilakı üzerine hükümetce icra olunan tahkikat ve tahariyatta bombalar(dinmit) fişil ve kapsulları ve bir elektrik makinası ile bir çok eslahai memmu eden külli miktarda harp tüfekleri ve tabancalar ve cephanе kurşun imalına mahsus müteaddid kalıplar ve barut derdest edilmiştir. derdest edilen alâtı muhribe ve eslehanın hükümetce fotoğraflarının aldırılmadığı divanı harba verilen kopyalarından anlaşılmıştır.

2 - Hükümetce mahalinde icra kılınan tahkikat evvelcede heyeti tahkikiyece tanzim olunan evrakın tahkikiyede ifadeleri mazbut olan eşhası mahkume ve maznuneden bir kısmının isticvablarında Hudankerde ordui osmaninin mağlubiyetile ricatı halinde arkasından taarruzla ve iki ateş arasında bırakmak suretile perişan etmek ~~ve bu sayede~~ ermenistan beyliğini istihsal etmek maksadıyla istihzaratı vakıada bulduklarını beyan etmişlerdir.

3- Aynı tahariyatta elde edilen ve fedai yahut fedakâr manasını mutadamen olan bir mühür hakkında ~~mutadamen~~ icra kılınan tahkikatta Konya şübesinin Everekte bidayeti teşkilinde on iki kişilik bir

fedai grupu teşkil olunduğunu gibi komiteye dahil edilen bilumun eşhastan beşer kişilik gruplar teşkili suretile bir hareketi tecavüziye için em komandanının tesis olduğu eşhası mahkûme ve maznunenin zapt edilen ifadatından anlaşılmıştır.

4 - Vanlı Azatosganik ve Sabahgülyan ve muallim İnas Bedrosyanın bir defaat muhtelif mahallerde verdikleri mantakalarda ermeni zükürinin silâhlanmaları hakkında edilen ihtarat ve tazirkat üzerine kemalî tehalikle ve gayet çali fiyatla eslahâ tedarik ettikleri zapt edilen ifadattan anlaşılmıştır.

5 - Muaheren hükümeti merkeziyeden verilen emir üzerine klupların hiyni zedinde zapt olunan defterin tercümasinden anlaşıldığına göre Kayseride komiteciler takım teşkilat yapılmış ve takım başlarına birer bomba ve birer silâh tevzi olmuş ve takımın diğer efradına silahları kendilerine terk ettirilmiş olmak suretiyle bir hareketi tecavüziye için istihzaratı muntazamada bulundukları anlaşılmış ve keyfiyet takım başlarından bir kısmında bomba ve silah zuhur etmiş olmasıyla ve diğer eşhası mahkûme ve maznune nezdinde müteaddid bombalar ve eslahai memnue derdest edilmesile teyyitmiştir.

6 - Kayseri murahhasının seferberlik zamanında ebiskopos takdis olunmak behanesile rusyada gatoğikosluk nezdine azimetle avdet etmiş olması ve avdeti günü akşamı kilisede Rusyada bulunan ermenilerin buradakiler için çalıştıkları Rusyanın ilaını harp etmesi suretile kendilerini muhafaza edeceğini beyan eden maslup zeytunlu Ovakim tarafından beyan olunmuş amal ve mekasidi ihtilalkarenelerini ve Ermenistan prensliği teşkili zımnında istihzaratı vakıada bulduklarını göstermektedir.

7 - Kayseride ermeni hanelerile ticaret hanelerinde bomba dinamit ve sair mevadı infilakiyenin zuhuru ve hükümetce tahkikatı evveliye nin hiyni icrasında hakuişikliğinin (sic) ebeveyn ve akaibine iras edeceği tehlike ve mazaratı idrak edemiyen ve fakat bilahare idrak ile tahvili lisan eden ermeni sabi ve sabiyelerin mevadı infilakiyenin islanlara karşı istimal edileceğine dair tahkikatı mezkûredeki ifadeleri istihzaratın matuf olduğu gayenin mahiyeti tebeyyün etmektedir

8 - Bilhassa birinci evrakı hokmiye ile salben idamlarina hukmedil-
miş ve olbâbteki hüküm ve karar tasdiki alemiye iktiran ^{etmiş} ~~etmiş~~ olan
eşhasın hiyni salblarında memureyni ^{mahsuse} ~~mahsuse~~ huzurunda itirafı cürm
etmiş olmaları gayei istihzarat hakkında bir delili diger teşkil
etmektedir.

9- hükümetce elde edilip heyeti tahkikiyeye verilen kütüp ve resail
ile evrakın fevkelâde kisretile berâber tercümesi için ötedenberi
münasip bir mütercim tayin olunmamış ve belki cuzi bir müddet
ermeniceye az vukuf olan islam bir mektep çocuğu ve eczacı vaiz
Agop hanelerinde zuhur eden kütüp ve resaili muzire berai tercüme
2I temmuz 33I tarih ve 523 nomrolu tezkere ile harbiye nezaretine
gönderilmiştir.

† I2 - Kalacık kasabasında Stepanyan Ohannes ve kunduracı Garabed
yedlerinde derdest edilen sasun vakıasını musavar levha ile Hın-
çakyan komitelerini musavar diger bir levha berai infaz hapishane
müdüriyetine tevdi edilen evrak meyanında mahfuzdur.

Hususî

462 Mahrem- Beşinci kolordu hümayun komandanlığı vekâleti aliyesine
Seferberliğin bidayetinde vilayet dahilinde zuhur eden er-
meni vekail ve ehaliye ve hükümete karşı vuku bulan tecavüzet ve
harekâtı isyaniye ve bunların esbap ve sevaikine dair ilaveten mü-
talâ ile birer rapor irsalı ve şimdiye kadar bu cihetler hakkında bu-
lunan ve elde edilen vesaik ve fotoğrafların süraati mümkün ile
posta ile tesyarı ile beraber seferberlikten mukadem ile geçirilmiş
ermenî amalı ihtilaliyesine dair vesaik mevcut ise onların da top-
lattırılarak ayrıca irsalı dahiliye nezaret celilesinden 9 ağustos
33I tarih ve 504 nomrolu şifre telegrafnamesi ile izbar buyurulmakla
bu bapte bervechi emir muktezi malûmatın heman itası mulhakata ve
memureyni mukteziyeyi merkeziyeye yazıldığından kolordu hümayunca
da buna müteallik malûmat ve istitlâtın inba ve vesaiki lâzîmenin
isra(envoyer) buyurulması temenni olunur ol bapte

I2 şevval 333 ve IO ağustos 33I Ankara vali vekili Atif

3375 Fırka 13 komandanlığı vekâletine tezkere- ~~wtrw~~
lahrendir '' 14, 15 '' '' şifre

15-5-331 tarih ve 2904 nomrolu tezkereye lahikedâr

Seferberlik iptidasından şimdiye kadar mıntakanız dahilinde zuhur eden ermeni vekayii ve bunların ehaliye ve kuvvei inzibatiyeye (Ié) karşı vuku bulan tecavüzat ve her türlü harekâtı isyaniye ve teşebbüsâtı ihtilaliyeye müteallik ne gibi ehval zuhur etti ise luzumuna binaen hülasasının vesaik suretleriyle maen memureyni mülkiyeden tevdi lâzımdır

II ağustos 331

Halil Recai

~~wtrw~~

Aded

1589 - On üçüncü fırka komandanlığı vekâleti
Beşinci kolordu komandanlığı vekâletine

15 temmuz 331 tarih ve 2904 nomrolu tezkere aliyeleri
cevaptır

Seferberlik bidayetinden şimdiye kadar mıntakai acizi dairesinde mevcut ermenilerden hiç birinin gerek ehaliye ve gerekse kuvvei inzibatiyeye karşı tecavüzat ve harekâtı isyaniye ve teşebbüsâtı ihtilaliyeleri vuku bulmamış olduğu maruzdur.

II ağustos 331 Fırka 13 komandan vekili

Binbaşı Süleyman

2/4088

Ankara vilâyeti vekâleti aliyesine tezkere

10 ağustos 331 tarih ve 462 nomrolu tezkere aliyeleri cevabıdır

Seferberlik iptidasından şimdiye kadar vilâyet dahilinde ermeniler tarafından ika edilmiş şayanı ehemmiyet bir vakıa zuhur etmemiş ve ancak müstakil ermenistan teşkili gayesine matuf olan amalı ihtilala perverde olduğunu müsbet şurada burada elde edilen eslah ve saire ile bazı resim ve kütübî muzire hakkındaki kurud ve malûmatı resmiyeden telhisen tertip olunan liste lefen takdim kılınmış ve bu bapta ciheti askeriyece mevcut malûmat ve vesaik suretlerinin mahalı memureyni mülkiyesine itası luzumu da memureyni askeriyece tebliğ

kılınmıştır olbapte

12 ağustos 331

Recai

3- İşbu defterin sıatli bir surette tutularak bir suretinin her ay nihayetinde muntazaman dönderilmesini ehemmiyetle taleb ederim.

4- Bu güne kadar olan vekai hakkındaki deftersuretinin temmuz nihayetinde irsalı matlubtur. 15 temmuz 33I Recai

1- Ankaranın hacı Doğan mahallesinde muhtarı sabık Kutiyab oğlu Artin hanesinde zuhur eden genc ermenistan nam resimli gazeta ile iki kıta millî ve resimli ermeni tarihi berai tetkik ve tercüme 15 temmuz 33I tarih ve 499 nomrolu tahriratla lefen nezarete gönderilmiştir.

2 - Ankarada eczacı Tateos Garabed ile Osmançıklı Garabedin hane ve dükkânlarında çıkan erleni kütübi muhtelif ve mekatip ve saireden muzir olanların harbiye nezareti tercüme kaleminden verilen beş kıta varaka 9 ağustos 33I tarih ve 3325 nomrolu tezkereye lefen divanı örfî riyasetine gönderilmiştir.

3 - Yozgatın Akdağ İadeni nahiyesinin Çayırçeyh kariyesine ermeniler tarafından üç mahale vazı edilen ve bir Köşki oğlu Sandık namında birinin mecruhiyetine sebebiyet veren üç dinamitle Örenç, İen-teşe ve Miğdebeli kariyelerinde de maniher, martin, gıra olmak üzere bir hayli esliha çıkarıldığı Yozgat mutasarrıflığının işarı üzerine Ankara vilâyetinin 26 nisan 33I tarih ve 94 nomrolu tezkeresinde bildirilmiştir.

4 - Kırşehrinin İisa mahallesinde Püskülcü Dikran nezdinde bir gıra tüfeği bulunduğu Kırşehri şübe riyasetinin işarına atfen 4 mayıs 33I tarih ve 1450 nomrolu tezkereler ile vilâyete bildirilmiştir.

5 - Kırşehrinde pastırmacı Kapanın hanesi itisalarında bir beylik martin bir pala cephe ve kılıc bulunduğu vilâyetin 4 mayıs 33I tarih ve 122 nomrolu tezkeresinde bildirilmiştir.

6 - Boğazlıyanın Sahak oğlu Nevidonun delâletiyle Boğazlıyanda efradı askeriyeden Ohannes ile beraber İihranın hanelerinde 14 dinamit 9 kapsül iki kangal dinamit fitili elde edildiği -10- vilâyetin 2 mayıs 33I tarih ve 114 nomrolu tezkeresile bildirilmiştir

7 - Asıl Kayserili olup Yapalak kariyesinden derdest edilen Boğazlıyanda mukim Muradyan Lıgırdiç yedinde barutla ermenistanın ehyasına dair olan bir varaka elde edildiği vilâyetin 5 mayıs 33I tarih ve 133 hususî nomrolu bezkeresile bildirilmiştir.

8 - 9 mayısta Boğazlıyanın Çatıkebir kariyesine civar bir mahalde jandarma müfrezesile müsademe edip müfreze çavuşu Çerkes Alinin şehadetine Veremi kolcusu Ayağlı Muhammedin de mecruhiyetine sebebiyet veren Kör İanuk ve refiki Dörtüyllü namıyla maruf ermeni çetesi zuhur ve bilahare derdest edilerek her ikisi de 3 ağustos 33I tarihinde Ankarada idam edilmişlerdir, bunlara ait bir martir ve bir girâ anbara teslim edilmiştir.

9 - Sengürlü ^{ve Keskin kazalarındaki} ~~müstakil ermenistan teşkilatı~~ bazı ermenilerin hanesinde müstakil ermenistan teşkiline ait bazı resimleri ermeni fedailerinin resimleri de var ise de bu bapteki evrak muhakemeye melfuf oldukları halde divanı örfî dosyalarında olduğu ve diğer bir kısmının da evrakı hükmiye ile birlikte makamı nezarete takdim kılındığı ve dahili vilâyette şayanı zikir vakıa zuhur etmediği.

9 - Zir nahiyesinin Şiyap mahallesinde Kalust oğlu Bedros ve protestan mahallesinde arabacı Rupen ve Giragos Kabzımalıyan ve yeğeni Kirkor ve Erman memuru araş ve Senip mahallesinden topal Ziruse ve Aristaki Liğa ve değirmenci Diran ben Stepan ve papaz Horen efendi hanelerinde derdest edilen iki girâ taklidi neticei muhakemede mühimmat ambarına tevdi edilmiştir.

10 - Kırşehirli sancagından Sarı Ohannes oğlu Agop ve Muradyan Kevork ve Keşişyan Garabed ve Sarı Ohannesin diğer oğlu Kail ve Yalınızıyan Samuel ve Konduracıyan Garabed ve çakır biraderi Kevork ve kâmil Garabed oğlu İardiros efendilerden Muradyan Kevork ve Çakır biraderi Kevorkun mücehhez ve müsellağ iki kıta fotoğrafları müddai umumilikte mahfuz ve refikleri yedinde derdest edilen bir sandık fişek mahkemece mühimmat ambarına teslim edilmiştir.

11 - Keskinli ermeni muallim Hıttışyan Artin ve bebber Hovsep oğlu İmanuel ve hacı Apkar ve akabenin İinas

Aded
243

Şifre mahluludur

31 temmuz 33I tarih ve 3I35 nomrolu şifreye

Ermeni katoliklerinin dahi sevk edilmederi lâzım geleceği hakkında dahiliye nezaretinden makamı mutasarrıfiye şimdiye kadar bir emir vurut ~~eylenmiştir~~ emri telegrafleri mutasarrıfiyeti mumaileyhe tebliğ edilmiş olmakla arzı keyfiyet olunur.

4 ağustos 33I Fırka 15 komandan vekili Şehabeddin

Aded
276

Şifre mahluludur

Çat ile Madenin Beşçanak kariyesi arasında Cırıklı nam mevkiye onbeş kadar müsellaah ermeni çetesi bulunduğunu Kayseri menzilinden köye bakmak üzere gönderilen efrattan Hale kariyeli Hacı Osman onbaşı tarafından Maden şubesine haber verildiği ve efrad merkumeden Kök oralı Bekirin hayat ve memarı meçhul bulunduğu ve jandarma takım komandanlığına kuvar kâfiye izamı ile derdestlerine ve imhalarına emir verilmiş olduğu şimdi Maden şubesi riyasetinden varid olan telegrafnamede bildirilmiş olmakla arzı keyfiyet olunur. 19 ağustos 33I Fırka 15 komandan vekili Hiralay Şehabeddin

4/2I67

Kayseri fırka komandanlığı vekâletine şifre
C.19-6-3I ve 276 şifreye

Bu çetenin mevcudiyeti tahakkuk etti ise civarından miktarı kâfi jandarma ve asker gönderilerek izalei mevcutları lâzımdır.

21 ağustos 33I

Recai

Ankara beşinci kolordu komandanlığı vekâletine telegraf

C. 21 ağustos 33I ve 3506 nomrolu tele

Efradı merkumenin takibatına çıkarılan müfrezenin bu bapteki raporlarına nazaren merkumunun Çat tariklerinesavuştukları ve ormana ihtifa eyledikleri Akdağ Madeni şubesi riyasetinden bildirilmekte ve izalei vücutları için jandarma komandanlığına ~~evamiri~~ evamiri lâzıme itası dermeyan edilmekte olduğundan keyfiyet

Yozgat jandarma komandanlığına işar kılındığı

24 ağustos 33I

Fırka I5 komandan vekili Şehabeddin

8

6432

Şifre mahluludur

Ordu kolordu komandanlıklarına

ermenî harekâtı ihtilaliyesine tatbik edilen tedabir ve icra-
atımızı alem nazarında muhak (1) gösterecek delail ve vekaiin
günü gününe muntazaman kayıt ve zapt edilmesi ve bütün bunların
bir resalede neşri pek elzem görülmüştür, şimdiye kadar olan ve-
kayın tarih ve mahali ve mümkün olduğu kadar erbabı kıyamın
esamisi ve fotoğrafları ve bize verdikleri telefât mecruh ve
hasar miktarı ehaliden ise isimleri mutlak vekai defterine ge-
çirilmesi ve ayda bir bu defterin bir sureti doğruca karargâhı
umumiye gönderilmelidir, bu hususta ehemmiyetle tamim olunmasını
rica ederim.

I4 temmuz 33I

Enver

(1) mezalimi katliamı muhak göstermeğe çalışıyor.

N.468 C

2904

Kolordu ahzı asker heyeti riyasetine

Fırka I3 komandanlığı vekâletine

I4

"

"

Tezkere ve

I5

"

"

Tahrirat

Merkez komandanlığına

I - Ermenilerin harekât ve teşebbüsâtı ihtilaliyesine ait bu gü-
ne kadar vukua gelecek vekaiin günü gününe tekmil tafsilâtıyla
kaydına mahsus olmak üzere bir vekayı defteri tutulacak ve bu
defterin bir sureti ayın nihayetinde buraya gönderilecektir.

2_ İşbu deftere vekayının tarih ve mahali ve mümkün olduğu kadar

erbabı kıyam ve tecavüz veya ihtilâl esamisi ve fotoğrafları

ve bize verdikleri telefât ve mecruh ve ziyan ve hasar miktarıyla zarardide olan ehâlinin isimleri mutlak defteri mezkûre geçirilmiş bulunacaktır.

2068

Şifre mahluludur

Ankara şimendifer tarik inşaatından mezunen vurut eden efradının esnai rahta taarruza uğradıkları dolayisile mezuniyetin refii esbabının istikmali Akdağ şubesi riyasetinden şimdi varit olan telegrafnamede bildiriliyor ifai muktezası arz olunur

II/12 ağustos

Fırka 15 komandan vekili
Şehabeddin

12 ağustos

Fırka 13 kpmandanlığı vekâletine tezkere

I4

I5

"

"

şifre II/5

Merkez komandanlığına

Hayvan depolar müdüriyetine

tezkere

Amele taburlarıyla sair bilcümle kıtaat ve müessesatta müstahdim efradı askeriyeye hiç bir sebep ve suretle mezuniyet itası katiyyen gayrî caiz olduğundan tebliğat vuku buldukca hiç bir sırada mezuniyet ita edilmesi ehemmiyetle tebliğ olunur

12 minhu

Recai

4/2093

Ankara vilâyeti vekâleti aliyesine tezkere

Mahrem

3415

Yozgat ermenilerinden olup menfalarına sevk olunmak üzere Boğazlıyana teslim edilmiş 130 ermeninin Boğazlıyan jandarma müfrezesi tarafından Cevizli han teferuatı mevkilerinde Kayseri, Çorum, Yozhat katl edildikâeri on beşinci fırka komandanlığına vekâletinden bildiriliyor ifai muktezası mütemmenadır.

15 ağustos 331

Ankara kolordu komdmanı

Recai

Aded Şifre maluludur
I56I Ankara kolordu komandanlığına

Yozgat Ermenilerinden olup menfalarına sevk olmak üzere Boğazlıyana teslim edilen yüz otuz (130) ermeninin Boğazlıyan jandarma müfrezesi tarafından Cevizli han, Kife hanı mevkiinde katledildikleri Kengiri jandarma tabır komandanlığından batakrir bildirilmiş olmakla maaruzdur.

13 ağustos 33I Fırka 15 komandan vekili Şehabeddin

4/2093

6

Aded Şifre maluludur
293 Evamiri müballiğeye rağmen Yozgattan nakıldılmekte olan ermenilerin Yozgat ile Boğazlıyan arasında maaile itlaf edilmekte oldukları istihbar edilmesi üzerine menii esbabının istikmalı için Boğazlıyan şübe riyasetine evamiri müessine tebliğ edilmiş ve merkumunun tarruzdan masuniyetlerini teminen bu gün güzergâhta vaki Erkilek nahiyesine inzibat bölüğünden yirmi kişilik bir müfrezenin izam kılındığı maruzdur.

12 ağustos 33I Fırka onbeş komandan vekili
Şehabeddin

3394

Ankara vilâyeti vekâleti âiyesine

Mahrem ve mahsustur

Tezkere II/5

Yozgattan maaile nakl edilen ermenilerin Yozgat ile Boğazlıyan arasında maaile cümlesinin itlaf edilmekte oldukları istihbar edilmesi üzerine menii esbabına tavassul edilmesi Boğazlıyan şübe riyasetine yazıldığı ve bunun menii zımında Erkilek nahiyesinde inzibat bölüğünden bir müfrezeli askeriye izam edildiği on beşinci fırka komandanlığı vekâletinden bildiriliyor, bilhassa nisvan ve sübyana yapılan bu muamelenin tecviz olunamayacağı derkar olduğundan icab edenlere bu bapta evamiri seriye ve müessire ita buyurulması mütemmenadır.

15 ağustos 33I

Recai

Aded
247

Şifre maluludur

Ankara kolordu komandanlığına

Ermeni protestanların tebiid edilmeleri hakkında dahiliyenin emri mahsusu vurut eylediği Kayseri mutasarrıflığının işaretinden anlaşılmiştir, hususu mezkûre hakkında emri komandanileri telâki edilmemiş olduğundan olunacak muamele müstezindir.

4 ağustos 33I Fırka 15 kpmandan vekili Şehabeddin

3244

Kayseri fırka vekâletine

C. 4-6-33I

2435 şifreye

Katoliklerin de diğer ermeniler müsilli sevk ve naklı vilayetin bu bapteki tebligatına atfen emîr olunmuştu, makamdan istizan edilmiştir ve mademki bunlar hakkında henüz mutasarrıflığa bir emir gelmemiştir, o halde işaret ahire kadar katoliklerin sevkinden sarfı nazar ediniz.

15 ağustos 33I

Recai

N.470 A

3079

Kayseri fırka vekâletine

tel şifre

C. 26-5-33I ve 220 şifreye

İktiza eemez şu ^{kadarki} bunların bilhassa şu sırada şiddetle zabt ve rapt altında tutulması muktazidir.

27 temmuz 33I

Recai

3171

Merkez komandanlığına tezkere
Gayet müstaceldir

Şu sırada bilhassa ermeni efradının zapt ve rapt altında bulundurulmasındaki emmiyet müstağniizah olup bu bapte hat müfettişleri ile inşaat komisyonu riyasetine tebligatı müktezeyi ifa kılanmış olup hıdmet bölüğü ile senaii müfrezesindeki ermeni efradın dahi şehre ve hanelerine gitmelerine katiyen müsaade olunmaması ve andelicap şehre gönderilmek iktiza ederse

müslümanlardan gönderilmesi ve her halde müteyakkızbulunarak muhili asayış ahval zuhuruna katiyyen meydan kalmayacak vechile ittihazi tedabir olunmasının mezkûr ^{bölik} büyük ve müfreze komandanlıklarına ehemmiyetle tebliği matluptur.

2 ağustos 33I Recai

3I7I İnşaat komisyonu riyasetine tezkere

Gayet mühim ve mahremdir

Şu sırada inşaat bölüğü efradının zapt ve raptına fevkelâde dikkat edilmesi lâzım gelip bilhassa ermeni efradının hiç bir sebeple şehre gelmelerine müsaade olunmaması ve hasbelicap nefer gönderilmek iktiza ederse behemehal müslümanlardan gönderilmesi lazımdır, her ihtimale karşı dahilî şehirdeki devriye kolları miktarı teziid edilmiş olduğundan bölüğün bu devrilerle de daimî teması muhafaza eylemesi ve gayrî memul bir hal zuhurunda devriye kollarının en serî vasıta ile isaberdan olunması luzumunun icap edenlere mahremane tebliği ve bu bapte ittihazi tedabir olunması matluptur.

Recai

3I7I

4

Hat müfettişliğine tezkere II/5

Gayet mühim ve mahremdir

Şu sırada amele taburlarındaki efradın zapt ve raptına fevkelâde dikkat edilmesi lâzım gelip bilhassa ermeni efradının hiç bir sebeple şehre gelmelerine müsaade olunmaması ve hasbelicap nefer göndermeği icap ederse behemehal efradı müslime gönderilmesi lazımdır, her ihtimale karşı dahilî şehirdeki devriye kolları miktarı teziid edilmiş olduğundan şehre en yakın taburlar zabitanı bu devriyelerle daima teması muhafaza ederek taburda zuhur edecek ufak bir hareketi derhal itfa edebilmek üzere mezkûr devriye kollarına malûmatı serie verilmesi luzumunun sureti mahremanede zabitan ve sair icap edenlere tebliğ ve tefhimi muktezidir.

2 ağustos 33I

Recai

N.470 C

Gayet mühim ve mahremdir

4 hususî Merkez komandanlığına

Şu aralık zapt ve rapta son derece dikkat olunmak lâzım geldiğinden bilcümle kıta komandanları daima kıta fazifeleri başından ayrılmayacak ve efrad işi başında bulundurulacak hiç bir mahale gitmesine müsaade olunmayacaktır, devriye ve nöbetçiler bilhassa müteyakkız bulundurulacak ve emakin ve müessesatı askeriyenin ve mecruheyn ve üseranın muhafazai nazarı dikkat ve itinadan dur tutulmayacaktır, muhilli asayiş edna bir hale meydan verilmiyerek o gibi bir hal zukurunda heman ve şiddetke mahalinde itfa olunacaktır ve bu bapta tedabir vakti zamanıyla ve sureti mükemmede ittihaz edilecektir.

6 ağustos 33I

Recai

Aded
263

Şifre mahluludur

Ankara kolordu komandanlığına

C.10 ağustos 33I tarih ve 3324 nomrolu emirnamei telegrafları

Bu gece umum şübata tamim edilmiş ise de Akdağ Adeni şübası riyasetinden şimdi varit olan telegrafnamede mezkûr kaza kaymakamlığının Yozgat mutasarrıflığından aldığı emir üzerine ermeni ailelerinden hiç bir eser bırakılmıyacağı cevabın da bulunduğ ve askerî ailelerine tatbik olunan bu muamele muhalifi emir olduğ cihetle icrai icabı maruzdur.

II ağustos 33I Fırka 15 komandan vekili

Kayseri fırka komandanı

Miralay Şehabeddin

Kendilerine müsavi tutulmak üzere kabul ederlermi? Dükâncılar dükânları mağazaları üzerine birer levha koymakta idiler, hristiyan dükâncılardan ufacak levhalar için belediyece kendilerinden bir çok paralar alındı, halbuki hristiyanların yarım arşın arzında ve bir arşın tulundaki böyle ufak levhalarını gören müslüman memurlar müslüman dükâncıların üçer beşer metro yakınındaki cesim cesim levhaları görmek ve onlardan resim almak istemediler, bunun böyle olduğunu şehir imanetinin büyük küçük bilumum memurları kavasları bildikleri gibi müslümanların büyük küçük kafei dükâncıları ve esnafları da bilirler.

Burada yalnız hristiyan soyulmak icap edeceği adeta destur haline girmiş ve binaenaleyh her ne nam ile ve her ne suretle olursa olsun hristiyan soymak adeta her müslüman için vacip elicra bir kaide sırasına geçmiştir, Umu müslümanların zihniyeti bu merkezde iken bunlar nasıl olup da hristiyanlara vatandaş ve kardeş nazarıyla bakabilecekler, bakamıyacıkları şüphesizdir.

20

İşte bu zihniyettir ki bir buçuk milyon ermenileri bilarahm ve şevkat kesmeğe, kadınları çocukları soyup soğana çevirmeğe, biçarelerin iç gömleklerineüiç donlarına varıncaya kadar çıkarıp anadan doğma üryan hale getirmeğe ve bir kısmı yaylım ateşle öldürmeğe, bir kısmını balta ve keserlerle, kazma ve küreklerle, nacak ve oraklarla katl ve itlafa, kadınların haydutlardan kaçırmak ve yolda ekmek parası yapmak için yutmuş oldukları altın veyahut mücevherat bulabilmek arzusu ile kadınların karınlarını bıçaklamağa, çocukların bir kısmını nehirlere atmağa, bir kısmını bıçaklarla kesmeğe, diğer bir kısmını da kyalara vurmak suretile pestil haline getirmeğe birçok kadın erkek çoluk çocuk üzerlerine gazlar döküp yakmağa can attılar, bir kerre düşünölsün böyle bir buçuk milyon masumları imha için yarım milyon müslüman cinayati feciyeye iştirak etmiş olmak lâzımdır, üst üste her müslüman beşer kişi itlaf ettiği farz edilse iki üç yüz bin müslüman ^{bu} ^{iki} ^{cinayat} ^{etmiş} ^{denek} ^{olur}, her müslüman üst üste onar ermeni itlaf ettiği farz edilse canı müslümanların adedi her halde

Şehabeddin beye

320 nomrolu 26 temmuz 33I tarihli şifre telegrafnamenizle Amele tabur ve müfrezelerde bulunan ermeni efradınıda sevkleri iktiza edip etmiyeceğini istizama etmişsiniz, sebebi ne idi?

Asker ailelerini dahi sevk için Yozgat mutasarrıfı tarafından Akdağ İadeni kaymakamlığına emir verilmiş olduğunu 263 nomrolu II ağustos 33I tarihli şifre telegrafınızla kolorduya bildirmişsinizdir, böylemidir?

Yozgatta maaile nakl edilen ermenileri Yozgat ile ~~vvv~~ Boğazlıyan arasında cümlesinin maaile itlaf edilmekte olduklarını 293 nomrolu I2 ağustos 33I tarihli şifre telegrafınızla kolorduya bildirmişsiniz, bunu elbette hatırlarsınız.

Yozgattan Boğazlıyana teslim edilmiş olan yüz otuz ermenilerin Boğazlıyan jandarma müfrezesi tarafından Cevizli han, Kazalı han mevkiinde katl edildikleri I56 I~~2~~ nomrolu I3 ağustos 33I tarihli şifrenizle kolorduya bildirmişsiniz, buna ne dersiniz?

829 nomrolu ve 20 ağustos 33I tarihli telegrafnamenizde iki kişiden ibaret olarak meyten istisal edildiklerini ve meselenin ehemmiyetten âri olmadığını bildirmişsiniz, buna dair bir az ~~vvv~~ izahat verirmisiniz?

Tarafınızdan kolordu komandanlığına çekilmiş olan 923 nomrolu ve I7 ağustos 33I tarihli telegrafnameden anlaşıldığına nazaren üzerlerine müfreze sevk etmiş olduğunuz eşhas asker firarisi olsa gerektir, çünkü telegrafnamenizde efradı merkumeden beşi müfreze tarafından meyten istisal edildi diğerleri de tenkil olundu bunlardan başka Keller kariyesinde kırk kadar ermeni firarisinin koyun mandırasında iktifa eyledikleri ihbar olunmasıyla üzerlerine gönderilen müfreze ile müşademe neticesinde mandıra ihrak edilerek yirmi beşi meyten, beşi hayyen derdest edildi demişsiniz, böylemi oldu?

Müfrezenin avdet ettiği 966 nomrolu 23 ağustos 33I tarihli telegrafla kolorduya bildirmişsiniz.

Benyan kasabasının Kayaaltı nam mevkiide metruk bir haneye girmiş olan on ermeni firarisini tutmak için mezkûr ihrak edilmiş

olduğunu 26 I nomrolu 9 ağustos 33I tarihli telegrafla kolorduya bildirmişsiniz, bunlar bunlar asker firarisi yoksa sevkiyat firarisimi idiler?

Bunların mahnuken istisal edildiğini 26 I nomrolu 12 ağustos 33I tarihli telegrafınızla bildirmişsiniz.

Fırkanın 168 nomrolu 14 temmuz 33I tarihli telegrafında yani telegrafınızda bu Peyyaz beyin muhasebeci Vehbi efendi ile birleşerek malum el sami ermeni köylerinde yağmacılık ettirdiklerini bildirmişsiniz, bunu tasdik ediyormusunuz?

Gayet müstacel işaretli 9/10 temmuz tarihli geceleyin çekilmiş şifre telegrafınızda 250yi iki yüz elliye mütecaviz ermeni eşkiyasının müslüman köylerine baskın yaptığını bildirmişsiniz, böylemidir?

Halbuki Akdağ adeni kasazında muhilliasayış bir hal olmadığı ve suî tefehhüm neticesi olarak bazı heyecanamız işaatı kazibe ile kaza ehalisi telâşa düşürüldüğü ve bu sırada yağmacılık vuku bulduğu 167 nomrolu 14 temmuz 33I tarihli şifreniz mahlulundan anlaşılıyor. Bu şifre mahlulu okunacak.

Fırkanın 169 nomrolu 14 temmuz 33I tarihli şifresi mahlulunda hareketi isyaniyenin aslı olmadığı bildirilmiştir. Okunsun.

Şehabeddin beyin mühim şifresi

207 nomrolu 23 temmuz 33I tarihli Boğazlıyan kasabasıyla kariyelerinde ol tarihe kadar (3660) üç bin altı yüz altmış katlı edilmiş olduğu.

8

Yozgat mutasarrıflığına

4 şubat 335te yazıldı

Jandarmanın esbaki binbaşı Tefvik beyin terzilik ve Çant kariyelerinde icra ettiği mezalim ve katliam hengâmındaki feryad ve fezanlara tahammül edemiyen bazı müslümanların kadınlarla çocuklara kıymaması için vuku bulan ricalarına ehemmiyet vermediği ihbar olunduğundan nisvan ve sübyanı ermeniyeyi itlaf etmemesi ve ettirmemesi için mümâileyhe recada bulunmuş olan müslümanların ifadeleri zapt ettirilerek evrakı tahkikiyesinin acilen irsalı

ve hasıl olacak neticenin batelegraf işarı.

9 Yozgat mutasarrıflığına 4 şubat 335te yazıldı

Jandarma Komandanı esbakı tevfik beyin yüz elli hanedealtı yedi yüz nufusu havi Kumkuyu nam ermeni köyü etrafında mahrukat yığdırarak ateş verip nufusu mevcudei ihrak ettiği ve ettirdiği ve beşiklerde sağ kalmış çocukları da parçaladığı ve parçalattır-
dığı cümlei ihbarattan olmakla olbapte süratı mümüküne ile yaptırılacak tahkikat neyicesinin batelegraf işarı ve evrakı tahkikiye-
sinin ilk posta ile tesyarı ehemmiyetle tavsiye olunur.

Nomro 80 Dahiliye nezareti celilesine 4 şubat 334

I- İülkiye müfettişlerinden Nedim beyin Boğazlıyan kaymakamı Kemal bey hakkında 332 senesi mayısında icra etmiş olduğu emvalı metruke suî istimalatına münhasır tutulması hakkındaki emri samiye binaen katl vè imha hakkında tahkikatı resmîye icra kılınmadığı müfet-
tişi mümaileyh canibinden müfettiş Emin beye hitaben yazılmış olan I4 kânuni evvel 334 tarihli 233 nomrolu tahriratı cevabiyede beyan edilmiş olmasına göre icraî tahkikat için müfettişi mümaileyh Nedim beye nezareti celilelerinden 332 senesi nisan veyahut mayi-
sinde yazılmış olan tezkere ve yahut tahrirat sureti ile tahkikatı cariyeyi havi fezleke(résumé) suretinin görülmesi icap ettiğinden suveri matlubenin süratı mümüküne ile irsale müsaadeyi celilei nezaretpenahileri istirham olunur olbapte

Nomro 79 Dahiliye nezareti celilesine 4 şubat 334

Boğazlıyan ve Yozgat ermenilerini katl ve imha ve nukud ve mücevherat ve sair mallarını yağma etmiş ve ettirmiş ol-
masından dolayı mevkufen divanı harbî örfice muhakemesi derdesti icra bulunan Boğazlıyan kaymakamı esbakı Kemal beyin hangi tarihte mezkûr kaymakamlığa ve hangi tarihte Yozgat mutasarrıf vekâletine memur edilmiş olduğunun ve maaşatı miktarının ve mezkûr kaymakam-
lığa nereden nakl edildiğinin ve terifyen nerelere

3 Yozgat mutasarrıflığına 4 şubat 35 tarih ve 74 nomrosuz
zimmetle teslim edilmiş

Yozgat evkaf memuru Feyyaz efendi uhdesinde bulunan bilumum emvarı gayrî menkulenin cins ve miktarını ve bunların tarihi iş-tiralarını havi ve noksan ve nisyardan âri bir defterin heman postaya tevdiyen irsalı ve keyfiyeti irsalının batelegraf işarı ehemmiyetle tavsiye olunur.

4 Yozgat mutasarrıflığına 4 şubat 35 tarih ve 74
nomrosuz zimmetle teslim edilmiştir

Eğekciler köyünde ve civarında ve Bağazlıyan kazasının Keller kariyesi civarındaki dere ve veyahut köylerinde Taşpınar kariyesiyle civarında katl ve itlaf ve nukud ve mücevheratlarını nehb ve garet eylemiş olduğu anlaşılın ermeniler meyânında kasabanın en maruf ve ticaretle meşgul ermenilerinden kimler bulunmuştur, murahas efendi nerede katl ve itlaf edilmiştir. Onun parmağındaki yüzük evkaf memuru Feyyaz beyin yedine nasıl ve nerede geçmiştir, maktel-lerde Feyyaz beyden evvel silah atmak suretile itlaf işareti vermiş olan varmıdır? var ise kindir bil etraf tahkik ve acilen batelegraf işar ve evrakı tahkikiyenin tesyarı

Kendisine iade ettği merkezindeki zimmetin aksi sabit olama-dığı delil gösterilmek ve maznun Mohammed ağadan da iki kile buğ-day talep ettiği meselesi kezalık tahkikatı cariye ile müsbet bulun-duğuna rağmen bu bapte beyanı şhadet eden muhbirin şhadeti meş-hud bişe tamamen maaruf iken beyanatının meçhul kaldığından bahis-le hususatı mezkûrenin hükmünde taamikatı katiyen icra kılınmamak suretiyle nbksanii tahkikata müsteniden maznun Besim efendinin gerek üç liranın ahze ve gerek iki kile buğdayın talebi maddelrin-de beraetine karar karar verilmesi yolsuz ve muhalifi kanun göröl-müş olduğundan Besim efendiye ait beraet kararının usulu muhake-matı cezaiyenin 347ci maddesine tevfikân naka ettirilmesi zımında umuru cezaiye müdüriyetinden nezareti celilerine takdim olunan

müzekkere baş müddai umumiliğe emri tahrirî verilmiş ise de mahkemei temyiz istida dairei aliyesinde emri tahrirî mezkûr 30 temmuz 335 tarihli 1563 nomrolu ilâmla reddedilmiş ve mümâileyhin beraati kesbi katiyet eylemiş olmasına göre caizel istihdam olup olmayacağıнын tayini heyeti celilenin arai saibesine vabeste iddiği maruzdur.

25ağustos 335

mahkemei temyiz âzasından

Bin üç yüz otuz senesi iptidasından üç yüz otuz üç senesi gayesine deyin Ankara ve İamuretelaziz vilayetleriyle mülhakatı levalarında ve kaza ve müddai umumî ve mustantıklılı/larında bulunmuş olan memureyni adliyenin esamisini mübeyyin defterdir.

16 Şifre mahlulu

wwww Bu gece kasaba ve kurada elde edilen wwww muzer ermenilerden 14 kişi müretteplerine sevk edildiği maruzdur

22 temmuz 33I

Boğazlıyan şübe reisi Mustafa

30II Boğazlıyan şübe riyasetine

İerkumunun ne mürettebatı olarak nereye sevk edildiklerinin izahı inbası 22 temmuz 33I

Beşinci kolordu ahzı asker heyeti reisi
Halil Recai

17 Şifre mahlulu

C.22 temmuz 33I ve 30II tele

Mezkûr ermeniler muzer olduklarından dolayı jandarma çavuşu Hüseyin Avni vedaetiyle katl edildikleri maaruzdur.

22 temmuz 33I

Boğazlıyan şübe reisi Mustafa

18 Şifre mahlulu

Kaza kaymakamlığından tenkil edilen ermenilerin miktarıyla bir kıta defterinin makamı alilerine takdim edilmek üzere 12 temmuz 331 tarihli 377 nomrolu fahriyatla talep edilip 13 temmuz 331 tarihli 378 nomrolu müzekkere ile de teekid edildiği halde mezkûr defterin elyevm vurut etmemesi ve kaymakamı mümaileyhin de lisanen kasaba ve kurada 1500 bin beşyüzü mütecaviz ermeni katl edilmiş olduğunu ifade etmiş ise de defterinin elyevm vuruğ etmediği

14 temmuz 331 Boğazlıyan şübe r'isi Mustafa

Mahremdir

343

Beşinci Kolordu ahz asker riyasetine

Ermeni ehalinin dahile sevki sebebiyle amele taburundaki ermeni efradının asayışı mahalliyyi ihlâl etmesine meydan verilme-
mek için haklarında tedabiri şedide ittihazıyla emri muhafazala-
rına bigayet itina kılınması baş komandanlık vekâleti celile-
si erkânı harbiye riyasetinin işarı üzerine mülhakata ve memureyni
inzibatiyeyi tebliğ olunmakla tarafı alii komandanilerinden bu bap-
ta icab edenlere evamiri lâzımı ita buyurulması babında

27 ramazan 333 ve 16 temmuz 331

Ankara vali vekili Atıf

6/536

Gayet müstaceldir

Şifre maluludur

Ermeni ehalinin dahile sevki mukarrerdir, bu münasebetle
mıntakanız dahilinde amele taburlarındaki ermeni efradının asayışı
mahalliyyeyi ihlal etmesine meydan verilmemek için haklarında te-
dabiri şedide ittihazıyla emri muhafazalarına bigayet itina buyu-
rulması şbu telegrafın aynı Ankara vilâyetine verilmiştir.

15 temmuz 331 Başkomandanlık vekâleti erkânı harbı reisi emrile

Derdhem

2702 Kayseri divanı harbî örfisi riyasetine şifre
Ankara " " " " tezkere
Gayet mahremdir

I5-4-33I ve 2395 nomrolu ziyname ile de tebliğ olunduğu üzere ermenilerin teşebbüat ve harekâtı isyaniye ve tertibat ve istihzaratı melunanesi muhtar bir ermenistan teşkili maksadına matuf olduğu katiyen tahakkuk etmekle mahiyeti harba ve taakıpp edilen maksad ve gayeye ve teşebbüsün derecesine nazaren bunlar hakkında kanunu umumî cezanın elli dördüncü maddesinin

Aded

835

Ankara beşinci kolordu komandanlığı vekâletine
C.2I temmuz 33I ve 300I şifreli telegrafnamenin üçüncü maddesinde dahiliye nezaretinin Kayseri mutasarrıflığından müballağ 28 mayıs 33I tarih ve 34 maddeyi mühtevi talimat münderecatı muktazasında bulunduğunu ve mezkûr talimat sureti musadakasının derdesti takdim idiği

2I temmuz 33I

Fırka I5 komandan vekili

Şehabeddin

Nomro 878

Ankara beşinci kolordu komandanlığı vekâletine

C.6 ağustos 33I tarih nomro 3246

Mezkûr şifrenin de alındığı 9 ağustos 33I

I5 fırka komandan vekili Şehabeddin

Aded

60I

Şifre mahlulu

C. 8 Haziran 33I şifreye -5-

Kayseri ermeni murahasası Hosrov efendi cereyan eden muhakerme neticesinde tertibatı ihtilaliyeyi muttali olduğu sabit olmuş ve hareketinde esbabı muhaffafeyi kanuniye mevcut olmasına nazaren kürek cezasının kırk yedinci madde mucibince onbeş sene kalebendliğe divanı örfice bu gün mahkûm edilerek evrakı berai tasdik derdesti takdim bulunmuş olduğu 9 haziran 33I

Fırka I5 komandan vekili Şehabeddin

Nomro 33I Harbiye nezaretine şifre
C.7-4-33I şifreye

Kayseri murahasası Hosrov efendinin bilmuhakeme 15 sene kalebendliğe Kayseri divanı örfisince karar verilmiş ve evrakının da postaya tevdi olduğunu fırka komandanlığı vekâletinden işarı telegrafisinden anlaşılmıştır, arzı ^{malumat} olunur.

10 haziran 33I Ankara kolordu komandanı vekili

39 Şifre mahlulu -3-

C. 3 haziran 33I tahrirata

Kayseri murahasası hakkında fırka komandanlığı vekâletine icra kılınan tebliğat muvafıktır, taakibatı kanuniyenin tesrii ile divanı örfice bilmuhakeme hakkında sadır olacak hüküm ve kararın inbası Harbiye nazırı namına

Müsteşar İsmail

2258 - 4-

Kayseri fırka komandanlığı vekâletine şifre 5/II

3-4-3I şifreye zeyldir

Murahasa efendinin tebiidi hakkında nezarete yazılan telegrafta cevaben mevnut telegrafta mümâileyhin tesrii muhakemesiyle lahık olmaçak hükmün inbası lüzumu bildirildiğinden mahkemesinin tesrii ile neticei kararın inbası

8 haziran 33I

Ankara kolordu komandanlığı

2157

Kayseri fırka komandanlığına şifre -I-

C. 2-4-33I ve 945 şifreye

Mebusan ve âyandan başka her kim olursa olsun divanı harbî örfiye celb olunabilir, murahasa efendinin patrikhane vasıtasıyla celbine mecburiyet yoktur, heman celp olunarak tahkikatı lâzıme icrası lâzımdır, oradan tebiidi için nezarete yazılmıştır.

3 haziran 33I

kolordu... Halil Recai

Harbiye nezaretine

Kayseri ermeni murahhası Hosrow efendinin Kayseri tertibatı ihtilaliyesinde zimedhel bulunduğu anlaşıl原因 olarak derececi müşareketi divanı örfice tahkik olunmak üzere patrikhane vasıtasıyla mümaileyhin divanı mezkûre celbi vakta mühtac olduğu ve bu müddet esnasında ikai mefseret ve ikai teşvik ve malenetten hali kalmayacağı cihetle Kayseride bakası mahzurlu görüldüğünden gıyaben mahkemesi ruyet olmak üzere ermeni olmayan bir mahale tebiidi esbabının istikmali onbeşinci fırka komandanlığı vekâletinden bildirilmişti, cevaben mebusan ve âyandan başkalarının divan harbı örfiye bila tereddüt celb olunabileceği ve binaenaleyh murahhas efendinin

Fırka I3 komandanlığı vekâletine

I4 " " şifre

I5 " "

Merkez komandanlığına tezker

Ermenilerin kitai muayeneye sevk ve nakılları ^{esnasında} ~~esnasında~~ götürmek istenilmeyen veya gitmek arzu etmiyen ailelerle silâh altındaki efrad ailelerinin dahi 310 ve 311 tevellütlü efradın sevkve naklından şimdilik sarfı nazar edilmesi lâzımdır.

Kolordu komandan vekili

55I Onüçüncü fırka komandanlığı vekâletine

Merkezden gayri mevakiye tebliği muktezidir

Başkomandanlık vakaletine şifre

Naklı mekân ettirilmekte olan ermeniler hakkında memureyni mülkiye karışık karışık emirler almaktadır, bunlar alel itlak ermenilerin umumiyetle tebiidini iltizam etmektedirler, halbuki tebliğ olunmuş emirlerinize nazaren üç yüz on ^{tevellütliülerin} ~~tevellütliülerin~~ ve bunlara kıyas ile kuraları çekilmiş olan üçyüzonbirlililerin istihdamları lâzım gelir, bundan başka gerek müstahdim olan efradı askeriye mensup ve gerek diğerlere müteallik enas kısmının dahi gönderilecekler meyanına ithalını arzu ediyorlar, yanlışlık ve karışıklığa mahal kalmamak üzere lutfen memureyni mülkiyeye izahatlı ve tafsilâtli emir ita ettirilmesi ve keyfiyetin emir ve inbası paruzdur.

29 temmuz 33I

Enas kısmının dahi savkleri lâzım gelse bile şimdi zükûr ile bir arada sevkleri mahzurlu olacağında bunları en nihayete bırakmak muvafıkı mütalâ kılınmaktadır.

Beşinci kolordu komandan vekili Halil Recai

Aded
18037
Şifre maluludur

Peyderpey tebiid edilecek olan ermenilerin maaile sevki iktiza edip etmiyeceği ve reisi ruhanileri olan Murahasa hakkında ne yolda muamele kılınacağı hakkında Yozgat mevki komandanlığından alınan şifreli telegrafnamede istizan kılınması üzeri arzu edenlerin ailelerini beraberlerince götürebilecekleri ve bu gibilerin mal ve emlakının emri mucibince komisyon teşkil edilerek satılıp esmanının sahiplerine teslim edilmesi ve yağma-girliğe meydan verilmemesi icab eyliyeceği ve Murahasanın Yozgatta bakası muzir ve mahzuru dai ise reisi ruhani olmak itibarile bazı imtiyazı haiz olduğundan emri istihsal edilmek üzere keyfiyetin işarı cevaben bildirildiği 20 Temmuz 33I

Fırka 15 komandan vekili
Miralay Şehabeddin

Nomro
3004

Kayseri fırka vekâletine şifre

C. 20-5-33I ve 180 şifreye

1- Evvelce tebliğ olduğu vechile nefi muamelesi kanunen ciheti askeriyeye ait olduğu cihetle nefi mucibi esbabın da komandanlarca malûm olması ve isabet görürse nefi muamelesinin tatbiki lâzımdır, şu halde mıntakanız dahilinden tebiid edilecekler hakkında memureyni mülkiyenin bu husustaki malûmat ve muavenetinden istifade edilmekle beraber sizce kanaatı vicdaniye husulu şarttır, bu şart dahilinde nefii icap edenler ailelerini birlikte götürmelerinde muhtız olabilirler.

2- reisi ruhanilerin nazarı hükümette haizi istisnaiyet bir imtiyazı yoktur, mahalinde bakasında nazarat memul ise mümaileyhi hakkında da aşhası saire müsilli nefi muamelesi tatbik olunabilir.

3- Nefi edilecekler için mal ve emlakın esmanı baliğesinin sahiplerine verilmesine dair olan emir ve tebliğattan buraca malûmat yoktur, bu bapteki emrin hangi makandan telakki edildiğinin inbası

21 Temmuz 33I Beşinci kolordu ahzı asker heyeti reisi
Miralay Halil Recai

üracaatın tekesüri itibarıyla ve bunların hakikatten biki- kes bulunmaları ilcasıyla bu bapteki emri fermanilerine intizarda bulunduğum maruzdur.

27 temmuz 33I Fırka I5 komandan vekili
4/I890 Şehabeddin

4/I89I Kayseri fırka vekâletine şifre II/5

3099 C. 27-5-33I ve 222 şifreye

Evlâd ve zevcleri hidmeti askeriyede bulunan muinsiz ailelerinin sevkleri icab etmez. 28 temmuz 33I

Kolordu komandanlığı vekâleti

Aded 224

Şifre mahlulu

Ermenilerden bir takım dul ve mahremi muiniden mahrum ve biki- kadın ve kızlar bulunmakta ve bunların emsalı vechile sevk ve nakılları perişaneyet ve sefaletlerini mucip olduğu gibi bu müsilli aczenin burada bakalarında bir mahzur mutasavur olmadığı ve ekremiyet itibarıyla ihtida ve müteakıben izdivac eylemek arzusunu izhar eylemekte buldukları cihetle bunlar hakkında olunacak muamele istizan olunur.

28 temmuz 33I Fırka I5 komandan vekili

Şehabeddin

3I22

Kayseri fırka vekâletine

şifre 5/II

C.28-5_33I ve 224 şifreye

Nakıl edilen ermenilerden ailelerininiberaber götürmek isteyenlerin genclerine müsaade eiliyor gerek götürmek istemiyenlerin ve gerek gitmek istemiyenlerin cebren götürülmesine luzum yoktur, böyle yapılıyor, orada da böyle yapılması muvafıktır. 29 temmuz 33I

olordu komandan vekili Halil Recai

544 Başkomandalık vekâletine şifre

C. 23 temmuz 33I tarih ve 69I5 nomrolu şifreye

Ermenilerin hükümetce tayin edilen sevk ve naklına her tarafca devam edilmekte ve bu meanide ailelerini birlikte götürmek istiyenlere de müsaade olunmaktadır, ancak ailelerini götürmek istemiyenlerin aileleri gitmek arzu etmeyen diğer ailelerin de cebren götürülmeleri muvafık görülmekte olduğunu icabının emir ve inba buyurulması

29 temmuz 33I Kolordu komandan vekili

Şifre mahlulu

Kıtai askeriyede ifai sıfat eden doktor ve eczacı aileleri diğer ermeniler meyanında sevk edilip edilmemeleri dahiliye nezaretinden sorulmuştur, alınan cevapta bu cihetin baş komandanlıktan istizanı ciheti bildirilmesi olup ahiren tarafı alilerinden fırka komandanlığına vekâleten vuku bulan tebliğatta gitmek istemiyen ailelerin alel umum terk ve ibkası emir olunmakta olduğuna göre bu emir dahiliyeden evvelce vuku bulan ve leva dahilinde katoliklerden başka ermeni bırakılmayıp umumin nakl ve tehciri esasına mütedair bulunan emir ahkâmıyla kabili telif olmadığı cihetle icabı halin baş komandanlıktan istihzayıla tasrih ve tevdihi buyurulması mütemmenadır 29 temmuz 33I

Kayseriden mutasarrıf Zekai

2I3I Kayseri mutasarrıflığına II/5 şifre

C. 29-5-33I şifreye

Keyfiyet başkomandanlığına yazılmıştır. Şu kadarki fırkaya tebliğ olunan emir mintakanın sair cihetlerinde dahi tatbik olunur, dahiliyenin emri ermenilerin kâfesi hakkında olmakla kadınların dahi tebiidini şamil olamaz maahzeze bu hususta alınacak emre göre hareket tabiidir. Şimdilik bunlar dursun, hatta mustahdim efradı askeriye ile 3IO ve 3II tevellütlülere dahi alınan emirlere nazaren dokunulmamak icab eder. 30 temmuz 33I

Kolordu komandan vekili
Halil Recai

Şifre mahluludur

Ermenilerin iskânına tahsis edilen manatik, görülen lüzum üzerine tadil ve tevsi edilmiştir

I- Kerkük sancağının İran hududuna 80 kilometre mesafede kâin kasaba ve kura dahi dahil olduğu halde Musul vilâyetinin havalii cenubiye ve garbiyesi ve Diyarbekir hududunda 25 kilometre dahilinde ve Habur ve Fırat nehirleri vadisindeki maamureler dahidahil olmak üzere Zor sancağının cenup ve garp cihetleri ve Halep vilâyetinin kısmı şimalisi müstesna olmak üzere şark ve cenup ve ciheti garbisinde vaki kafei kura ve kasabat ile Surya vilâyetinin Havran ve Kerek sancakları dahil olmak üzere şimendifer güzergâhlarının 25 kilometre dahilinde vaki kasaba ve kurada ehali islamiye nüfusunun yüzde onu nisbetinde tevzi ve iskân edilecektir, sevkiyatın ona göre tertip ve icrası tamimen tebliğ kılınır.

Nomro II8

Beşinci kolordu komandanlığı vekâletine

Kayseri mutasarrıflığından mevрут dahiliye nezaretinin 22 haziran 33I tarih ve müstacel ibareli şifreli telegrafnamesi balaye çıkarılmıştır, buradan gerek divanı harbi örfice ve gerek hükümeti mahaliyece tebiidlerine lüzum gösterilen ve esamisi defterleri verilenler haklarında olacak muamele istizan olunur.

24 haziran 33I

Fırka I5 koamndan vekili

Şehabeddin

Ankara vilayeti mektubî kalemi

fevkelâde, gayet mahremdir

Beşinci kolordu komandanlığı

vekâleti alilerine

şifresiz tezkere

Ankara vilayetindeki katolik ehalinin dahi diğer ermeniler müsilli sevk ve tebiidleri dahiliye nezareti celilesinin 29 temmuz 33I tarih ve 47 nomrolu şifreli telegrafnamesile tebliğ kılınmıştır.

02 bapke. 30 Temmuz 33I

vahi ve kili
ATIF

Gayet mühim ve mahremdir

3145 Firkalara merkez komandanlığına şifre
Ankara jandarına alayına tezkere

- 1- Ermeni katoliklerin dahi diğer ermeniler müsilli naklîmekân ettirilmesi dahiliye nezaretinden vilayetlere tebliğ olunmuştur.
- 2- Elyevm müstahdim olan efradı askeriye ile üçyüzon ve onbir ilahre tevellütlü genc ermeniler ve zevcleri ile girmek istemiyen nisvan ve bunların sübyanları hakkında olunacak muamâle baş komandanlıktan sorulmuştur, emir tebliğ edilinceğe kadar bunlara ilişilmiyecektir.
- 3- Nakl ve sevk olunmakta olan ermenilerin can ve mal ve arzlarının katiyyen hıfz ve siyanet olunacağı tekid ile beyan olunur.
- 4- Esnai rahta bunların tecavuzata maruz kalmamalarına ve salime ve defterlerin bitamam mahalı sevke teslim edilmelerine ve hiç bir vechile rencide edilmemelerine son derece itina kılınacaktır, bu bapta muhafızlara talimatı şedide verilecek ve yanlarına dirayetli ve her vechile şayanı itimad memurlar tayin olunacaktır.
- 5- Herkumların harekeş mahallerinde üzerlerinde zuhur edecek nukudun komisyonlar muvacehesinde güzelce ve layikile taadadı ve makbuz ve muntazam defterlere kayıt ile hıfzı matluptur. Cüzî suî istimalata mütecasır olacaklar için eşeddi mücazat muhakkaktır.
- 6- Bu talimat hilafında hareket etmek mesuliyeti azimeî daidir.

31 temmuz 331

Aded 222

Şifre mahlulu

Zevc veya evlâtları kıtaat nizamiye ile sevk veya ameale taburlarında istihdam edilmekte bulunmuş olan ermeni ailelerinden bir kısmı mühimi hükümet tarafından vuku bulan ilan üzerine halebe sevk için hazırlanmakta isler de kendilerini esnai rahda veya diyarı aherde idare ve himaye edecek hiç bir kimseleri bulunmadığı fakır ve zaruriyetleri ve muinsiz buldukları dolayisile hükümetce tahsis kılınan maaşlarından başka idarelerini teemini medar ve zevclerinin terhisile onlar ile beraber sevk olunmalarını istida ve istirham etmektedirler vuku bulan

Hasan Fehmi

aded
II4

427

Harbiye nezareti celilesine

mahremdir - Tahrirat

✓ Kayseri hükümeti mahalliyesince devanı ikametleri zarurî görülen Kayserili 83 ermeninin 27/28 haziranda Niğde ve Kayseri divanı harbi örgüsüne tebiidlerine karar verilen keza 36 nefer ermeninin de aynı gecede Sivas tarikiyle Halebe sevk edildikleri on beşinci fırka komandanlığı vekâletinin işarına atfen berai malumat arz olunur. 28 haziran 33I Beşinci kolordu komandan vekili Halil Recai

267I

Kayseri fırka komandanlığı vekâletine şifre II/5

C. I7-4-33I şifreli

Bu gibilerin daha emin tadik olarak üzere Halep vilâyetine tebiidleri münasip görülmektedir, binaenaleyh bu gün makina başında mutasarrıfı beklede görüşüldüğü vechile heyecana meydan kalmamak üzere bunların sureti mahremanede tercihen geceleri ve kısım kısım nefi edilmeleri muvafıktır, mutasarrıflıkla bilmüzakere ifai icabıyla inbası 27 haziran 33I

Beşinci kolordu komandan vekili

Halil Recai

~~Şifre mahluludur~~

Şifre mahluludur

Kayseriye merbut Talas, Germir, Kuncusun nahiyeleri dahilinde bulunan iki yüz sekiz ermeninin tebiitleri luzumu mutasarrıflıktan bildirilmektedir, nereye tebiid edileceklerinin emir ve işarı buyurulması müstarhemdir. 27 haziran 33I

Fırka onbeş komandan vekili Şehabeddin

Şifre mahluludur

29 haziran 33I tarih ve I18 nomrolu zeylnamei telegrafiye
lahikedir

✓ Hükümet idareten tebiidlerine luzum gördüğü yüz ermeniye bu gece
celb ederek tahtı nezarete almış ve Sivas tarikiyle Diyarbekire
sevk ve tebiid etmek üzere bulunmuş olduğu berai malumat maruzdur.

25 haziran 33I

Fırka I5 komandan vekili

Şehabeddin

4/4580

3/I288

3I

I850 Kayseri divanı harbi örfi riyasetine

Ankara

"

"

"

"

şifre

✓ Muharrik ve muzer olmalarından dolayı bulunduğu mahalde de-
vamı ikameti tecviz olunamayıp mahali ahire tebiidleri iktiza
oldukları yerlerden kaldırılarak aynı kabiliyeti fesadiyeyi haiz
mahallere nakılları tervic emellerine hizmet demek olacağından
fima baad tebiid hakkında verilêcek kararlarda bu noktai mühime-
nin nazari ^{dikkate} alınması muktezidir.

2I mayıs 33I

Kolordu komandan vekili Halil Recai

Ankara vilayeti mektuplar kalemi

mahrem

Beşinci ordühümayyun komandanlığı

vekâleti aliyesine

✓ aded I73

Ermenilerden müteşebbüs ve muzir eşhas ile komite
ruesasının tebiid ve tefkifleri hakkındaki tebliğatin bazı mahel-
lerde yanlış anlaşıldığı ve ekser yerlerde alelittlak göze görünen
eşhasın tefkif olunarak muhitten yine onu mümasil ve meki iti-
barıyla mücavir diğer mahale tebiid olunduğu ve bir çok yerlerde
hakiki erbabi mefsedet hakkında hiç bir muamele yapılmadığı cere-
yan eden muhaberatla teyyid ettiğinden ve müteşebbüs muzir eşhas

ve komitecilerin oldukları yerlerden aynı kabiliyeti fesadiyeye haiz mahallere nakl yine kendilerine müsait muhite sevk demek olacağından badema tebiidde bu cihet nazarı dikkate alınması ve tebiid muamelesinin ermenilerden muhit ve kesafet itibarıyla iş görebilecekleri menatiktaki eşhas hakkında tatbiki dahiliye nezareti celilesinin 29 mayıs 33I tarihli ve 294 nomrolu şifre telagrafnamesinde işar buyurulmakla hükmüne tevfiği muamele olunması icab eden mülhakata ve memureyni lâzımei merkeziyeye tebliğ olunduğu berai malumat arz olunur.

I9 333 ve 20 haziran 33I Ankara valisi namına
mektupcu Sadık

Kolordu 3/I288

2626 Hasan Fehmi

Kayseri fırka komandanlığı vekâletine şifre
C.24-4-33I ve II8 şifreye
Dahiliye nezareti celilesinin tebliği umumisine tevfiğın menfi edileceklerin Halep vilayetine gönderilmeleri muvafıktır.
25 haziran 33I Kolordu komandanlığı vekili

Hasan Fehmi 28 N.457 A
477 4/I7I2

Harbiye nezaretine

zeyl 9-5-333 ve 456 şifreye
Akşehir 7-5-33I mntakasında I34 ermeni daha Halebe
gönderildiği maruzdur. IO temmuz 33I Kolordu koamndan vekili

4/17/42 Erkânı harbiye 9
Şifre mahlulu

Bu gece ermenilerden I34 neferin menfâalarına sevk edildikleri maruzdur. Fırka komandanlığı I5 koamndan vekili
Şehabeddin

Hasan Fehmi
4/I68I I56 Harbiye nezaretine

zeyl 3-5_33I ve 448 şifreye

✓ Kayseri mintakasında dün gece de 66 ermeninin Halebe sevk olundukları berai malûmat maruzdur.
6 temmuz 33I kolordu komandanlığı

I43 Şifre mahlulu

✓ Bu gece 66 ermeninin mahalli menfalarına sevk edildikleri maruzdur. 4/I684 15inci fırka komandan vekili
Şehabeddin

Hasan Fehmi
448 Harbiye nezaretine
zeyl 9-5-33I ve 440 şifreye

✓ Tebiidlerine kadar verilen 28 ermeni daha Kayseriden Sivas tarikiyle Halebe sevk edildikleri berai malûmat arz olunur.
3 temmuz 33I kolordu komandan vekili

29
I35 Şifre mahlulu

✓ Bu gece 28 ermeninin Sivas tarikiyle Halebe tebiid oldukları maruzdur. 2 temmuz 33I Fırka onbeş komandan vekili
Şehabeddin

✓ Hasan Fehmi
440 Harbiye nezaretine tahrirat II/5
zeyl 29-4-33I ve 427 tahrirata

Kayseri divanı harbî örfisince bu kerre de tebiidlerine karar verilen 26 ermeninin iki kafile de Sivas tarikiyle Halebe sevk edildikleri on beşinci fırka komandanlığı vekâletinin işaretine atfen berai malûmat maruzdur. I Temmuz 33I Kolordu komandan vek.
Şehabeddin

✓ Aded 632 Şifre mahlulu
Bu kerre de tebiidlerine luzum görülen on nefer ermeninin divanı örfi kararıyla bu gece Sivas tarikiyle Halebe sevk edildikleri I temmuz 33I Fırka 15 komandan vekili Şehabeddin

Aded I30

Şifre mahlulu

Ankara kolordu komandanlığına

✓ Bu kerre de divanı harbî örfî kararıyla 16 ermeninin Sivas tarikiyle Halebe sevk edildikleri maruzdur. 30 haziran 33I

I5 fırka komandan vekili
Şehabeddin

Aded I24

Şifre mahluludur

Ankara kolordu komandanlığına

✓ Hükümet tarafından görülen lüzum üzerine tahtı nezarete alınmış olan Kayserili 83 ermeninin bu gece Niğde tarikiyle divanı harbî örfî kararıyla tebiidleri icab eden 36 neferin de Sivas tarikiyle Halebe sevk edildikleri arz olunur.

28 haziran 33I I5 fırka komandan vekili

Şehabeddin

Nomro

Şifre mahlulu

26

I7I

Akdağ İadeni hükümeti mülkiyesinin ahvalı hazire hakkında şübe riyasetine malumat verildiği ve asayişin jandarmalar tarafından ihlal edilmekte olduğunun musiren söylediği ve yağmagerliğin elyövm berdevam bulunduğu ve jandarmalardan Şevket ve rıfakası tarafından İaden hattı inşaatında müstahdim İ2 nefer ermeni neferinin çete oldukları behanesile merkezâ kazaya getirildikleri ve üzerlerinde bulunan paralarıyla saatlerinin jandarmalar tarafından alındığı ve bunlardan Haçer namında birinin kolunu kırdıkları ve ehaliyi bihuzur eyledikleri şübe riyasetinden varid olan şifreli telegrafnamede bildirilmektedir. Dermeyan olunan ahvâlin katiyyen menile müsebbipleri hakkında takibatı kanuniye icrası Akdağ İadeni kazasında bulunan Yozgat jandarma tabur komandanlığına yazıldığı ve kaymakamlara da bu husus hakkında evamiri katie ita buyurulması

I5 temmuz 33I

Fırka I5 komandan vekili Şehabeddin

Akdağ İadeni mevki komandanlığına Şifre

Fırkadan taliki eylediğiniz dokuz maddeli talimat mucibince mevkiin komandanı ve mıntakanız dahilindeki kuvei musalahanın amiri yegânesisiniz, kendi emir ve kararınız ^{haricinde} ~~www~~ hareket eden her kim olursa olsun derhal tahtı tevkife aldırınız, yağmagirlikte devam ve bir takım bigünah kesanı ve bahusus amele efradını darb ne nukud ve eşhasını gasp eden jandarmalarla . hempalarının esleha ve sairesinin heman aldırarak hapsediniz ve tarafıma da bildiriniz, ve bu emri de ordaki jandarma taburu komandanlığına tebliğ ve yağmagirliği katiyyen menn ve asayiş ve emiyeti mahalliyyi süratle temin eyleyiniz. 16 temmuz 33I

Beşinci kolordu ahzı asker heyeti reisi
Halil Recai

Kayseri fırka komandanlığı vekâletine şifre II/5

C.15-5833I ve I7I şifreye

Bu gün diger şifre ile yazıldığı gibi jandarmaların komandanları askeri komandanlarıdır, memureyni mülkiyemin bir göna hakkı müdafaası kalmamıştır, inzibat ve asayişe müteallik umur kâmilen ciheği askeriyyeye münhasırdır, bu sebeple Akdağ İadeni kazası dahilindeki yağmagirliğin şiddetle meni ve mütecasirlerinin hapsile inbası emiyet ve zaptı raptan kuvei mevcude ile takriri (consolider) ve yağmagerliğin süratı mümkün ile katiyyen menii hususu mezkûr şübe riyasetine emir olunmuştur. Oraca bu vechile ifai icabıyla sair iktiza edenlere de tebligatı muktezeye icrası

16 temmuz 33I Beşinci ahzı asker heyeti reisi miralay

Halil Recai

✓ 489 4/I739 Harbiye nezaretine Şifre II/5

zeyl IO-5-33I ve 477 şifreye

IO/II ve II/I2 temmuzda dahi Kayseri mıntakasında 73 ermeni mahali menfalarına sevk olunmuştur.

14 temmuz 33I Fırka 15 komandan vekili

Şehabeddin

81

aded I57 Şifre mahluludur

bu gece dahi ermenilerden 22 şahs menfalarına tebiid
edildikleri dosyesine erkân harbiye I3
4/I379

4/I730

2869 Kayseri fırkası komandanlığı vekâletine

C. II65-33I ve I54 şifreye

Bu neferler divanı harbî örfî mahkûmlarımızdır?, yoksa
şüpheli olup da menfileri icab edenlerdenmidir ve bunlarda ise
şüpheli olduklarına ciheti askeriyece kanaat gelmişmidir?

Sûratı beyanı I2 temmuz 33I Kolordu komandanı vekili
Halil Recai

I54 Şifre mahlulu

Bu gece de ermeni milletinden 5I neferin menfalarına sevk
edildikleri maruzdur. II temmuz 33I Fırka I5 komandan vekili
Şehabeddin

I87

24

Şifre mahluludur

-I6-

Kayseri ve tevabî ermeni murahasası Hosrov efendi hakkındaki
hükmü idamın içarı ahire kadar tehiri harbiye nezareti celilesi-
nin emir ve tebliğine atfen Kayseri mutasarrıflığından alınan
I7 temmuz 33I tarihli tezkere ile tebliğ edildiği berai malûmat
arz olunur I9 temmuz 33I Fırka I5 komandan vekili
Şehabeddin

~~Viyana~~ -I5- Beşinci kolordu komandanlığı vekâletine

I6 temmuz 33I tarihli şifreye zeyldir

Telkinatı müfsidenkârane ve harekâtı ihtilaliyeyi cûraeti
andel muhakeme sabit olan Kayseri ve tevabî ermeni murahasası
Hosrov efendinin Kayseri divanı harbî örfîdince verilen idam
cezasının meclisi vükelâ kararıyla müebbed küreğe tahvili

hususuna iradei seniyei hazreti padişahi sudur buyurulduğu varid olan tezkerei samiyede işar buyurulmuş ve tenfizi ahkâmı zımında olbapteki iradei saniye sureti musadakın lefen irsal kılındığı gibi iradei seniye münderic olan Kevork hakkında da on birinci kolordu komandanlığına tebliğat kılınmıştır.

Harbiye nazırı namına
Süleyman Fathi

Nomro
3284

19- Kayseri fırka komandanlığı vekâletine-Tahrirat

Kayseri divanı harbi örfi riyasetinin 20 haziran 331 tarihli ve 203 nomrolu tahriratına cevaptır

Telkinat müfsidetkâranesi ve harekâtı ihtilaliyeye cüraeti andel mahkeme sabit olan Kayseri ve tevabii ermeni mu-
rahasası Hosrov efendinin Kayseri divanı harbi örfisince verilmiş olan idam cezasının meclisi wükelâ kararı ile müebbed küreğe tahvili hususuna iradei seniyei hazreti padişahi şeref sudur olan iradei seniye sureti musadakası lefen irsal kılınmış ve iradei seniye münderic olan Kevork hakkında da onbirinci kolordu komandanlığına tebliğat ifa kılındığı harbiye nezaretinden varid olan olbapteki tahriratında bildirilmiş ol vechile icrai icabı beyan olunur 7 ağustos 331

Beşinci kolordu ahzı asker heyeti reisi

Miralay Halil Recai

Kayseri fırka komandanlığı vekâletine

Yozgat ve Boğazlıyan ve Akdağ Madeni civarı kurasında bazı uygunsuz hallerin zuhur ettiği anlaşılmış ve emniyet ve asayişin istikrarı (consolider) için Yozgat jandarma taburu kuvvetinin şimdilik elde mevcut eslahâ nisbetinde teziidi münasip görülmüş olduğundan mahalli jandarma dairesinde bulunduğu anlaşılan kırk adet gıra ile olbapteki kanunu muvakat mucibince haricî mükellefiyet müslimlerin elli yaşına kadar olanlardan en münasipleri tahtı

silaha davetle mezkûr esliha ile teslih edilerek mahalli jandarma kuvvetinin bunlarla teziidi ve dövletin icraatı kanuniyesi hari-cinde vukui melhuz tesirat ve müdahelatın katiyen menii ve neti-ceden malûmat itası ma'fluptur. Sancak dahilinde yapılması emir edi-len tehariyat neticesinin de işarı. 9 temmuz 33I

Beşinci kolordu komandan vekili

Halil Recai

II.459C

Nomro I70

Şifre ma'hluludur

Akdağ Ladene giden Yozgat jandarma taburu komandanlığından alınan telegrafta kaza dahilinde yağmagirlikten bie eseri şekavet olmadığı ve yalnız Çatıkebir kariyesinin Kızılca Ova nam mevkiinde kendileriyle müsademe eden ve henüz hangi kazaya mensup olduklarını tayin etmeyen 150 müslim kıyafetinde ermeni komitesinin mevcut olduğu Çatı Karaoğlu efradından Osmanın ifadesile mezkûr karakol komandanlığının jurnalından anlaşılması üzerine taksim olunan müfrezelerin komandasını deruhte ederek 68 kişiden ibaret mevcut ile ve yağmagirliğin menii için her kariyede sabit olmak üzere ikişer üçer jandarma terk ~~vuv~~ ve ikame eylediği ve seygar halinde olarak 18 neferden ibaret iki suvari müfrezesinin cevelan ettirilmekte olduğu ve/ altı gün evvel infilak eden bombadan henüz bir neticei katiye hsal edilmesinden umum ermenilerin metheldar olması ihtimalına karşı bazı muzannei suî(gens suspects) takımının tahtı nezari ve muhafazaya alındığı bildiriliyor. Halbuki ermeni komitesinin gösterilen miktar ve mevcuduna göre bu kuvvetin maksadı temine ademi kifayesinin Boğazlıyandaki müfrezenin heman hareket etmesi ve jandarma komandanıyla müştereken ifai vazife eylemesi luzumu hakkında emir verildiği maruzdur.

14 temmuz 33I

Fırka 15 komandan vekili

Şehabeddin

Nomro
I68

Şifre mahluludur

Yozgatta bazı eşhasın muhalif partiler teşkilile hükümeti hazıreye alehtarlık ettikleri ve ehaliyi müslimeyi teşvik ve akabeye(danger) sevk ile münafii gayrî meşruelerini temin için pek büyük bir gayile idasına çalışmaları ve bu eşhasın mahsus olan alâkalarıyla Sarı Hamzalı çiftliği ,Burun kışla, Çakak, Çatıkebir,Bebek, Karayakup ermenikariyelerinde ehali müslimenin nehb ve garetle muhrilli asayiş bazı ahvale cüret eyledikleri istihbar kılınması üzerine mahalli vakıaya bir heyet izam kılıldığı ve memureynden muhasebeci Vehbi, evkaf memuru Feyyaz efendilerin isimleri salifülarz muhtelif muhalif partiler teşkil eden eşhas meyanında başlıca muharrer bulunduğu henüz heyeti mezkûrede bir rapor vurud etmemiş ise de neticeitahkikatın mufasalen işar kılınacağı Boğazlıyan mevki komandanlığının işarına atfen maruzdur I4 temmuz 33I Fırka I5 komandan vekili Şehabeddin

Bu caniler hakkında söylediği için bir şey yapılmamıştır.

Nomro 34I3 Müstaceldir

Kayseri fırka vekâletine şifre

Boğazlıyanda Kumkuyu kariyesi civarında musallah ermeni çetesile jandarmalar arasında vuku bulan müsademede efrattan birinin şehit, müsademeye iştirak eden çerkeslerden ikisinin de mecruh olduğu ve çetenin takibine Yozgattan da bir müfreze çıkarıldığı Ankara jandarma ala komandanlığından bildiriliyor. -ümkin olan kuvvetin tefrik ve izamile çetenin behemehal izalei vucudu ve neticeden malûmat itası matluptur. I5 ağustos 33I

Beşinci kolordu ahzı asker heyeti reisi
miralay Halil Recai

Nomro I88

7- Beşinci kolordu komandanlığı vekâleti aliyesine
Tahrirat

Tertibatı ihtilaliyede metheldar olmasından dolayı mahkemesi icra kılınan Kayseri murahhası Hosrov efendi hakkındaki mazbatai hükmiye maateferruat berai tasdik lefen takdim kılınmıştır.

IO-4-33I
haziranBeşinci kolordu divanı harbi örfidi reisi
kaymakam Tevfik

Mahremdir

2403

9-

Kayseri divanı harbi örfi riyasetine Tahrirat

Tertibatı ihtilaliyede metheldar olmasına mebni muhakemesi icra kılınıp IO haziran 33I tarih ve I88 nomrolu tahriratınızla gönderilen murahhas Hosrov efendi hakkındaki evrakı tahkikiye bir kerre daha tetkik edilmek ve harbiye nezaretinden varid olup zeylen I5 haziran 33I tarih ve 2395 nomrolu tahriratla tebliğ telegrafname mecline mülkiye ceza kanunnameyi hümayunun elli dördüncü maddesinin zeyline nazaren muktezası teemül olunmak üzere evrakı mezkûre teferruatıyla maen ve lefen iade ve irsal kılındı. I6 haziran 33I Beşinci kolordu ahzı asker heyeti reisi miralay Halil Recai

-8-

Kayseri fırka komandanlığı vekâletine

Kayseri murahhasası Hosrov efendinin firarına meydan verilmeyecek vechile tedabir ittihazı ehemmiyetle tebliğ olunur

I5 haziran 33I Beşinci kolordu ahzı asker heyeti reisi

miralay Halil Recai

Nomro 2466

-IO-

Kayseri fırka komandanlığı vekâletine

C. I6-4-33I ve I2 şifreye

muameleyh hakkında verilen ceza az görüldü, başkomandanlık vekâleti celilesinin 15 haziran ve 2395 nomro ile zeylen ve doğruca divanı harbî örfiye irsal ve tebliğ kılınan emirnameleri münderecatına tevfikân muktezası teemmül ve ona göre hüküm ve karar verilmek üzere evrakı iade edildiğinden yeniden verilecek karara göre hakkında muameleyi kanuniye yapılacağı derkardır.

14 haziran 33I Beşinci Kolordu ahzı asker heyeti reisi
miralay Halil Recai

23
Nomro
203

-II-

Ankara beşinci kolordu komandanlığı vekâleti aliyesine

Müstakil ermeni beyliği teşkiline matuf tertibat ve istihzaratı ihtilaliyeyi idare edilenlerden (edenlerden olacak) Kayseri ve tevabii murahasası Hosrov efendi hakkında verilen hükmü cari mazbata berai tasdik evrakı müteferriyesi ile maen ve mefen takdim kılınmıştır. Beşinci kolordu divanı harbî örfi reisi

kaymakam Tevfik

Mahrem ve müstaceldir

-I2-

Nomro 404

Harbiye nezaretine

Tahrirat

Müstakil bir ermeni beyliği teşkiline matuf tertibat ve istihzaratı ihtilaliyeyi idare edenlerden Kayseri ve tevabii murahasası Hosrov efendi hakkında Kayseri divanı harbî örfisinden varid olan evrakı hükmiye lefen takdim kılınmıştır.

25 haziran 33I

Beşinci kolordu ahzı asker heyeti reisi
Halil Recai

-13-

Harbiye nezaretinden varit olan 15 temmuz 33I tarihli
56 nomrolu şifre mahluludur

✓ C. 15 haziran 33I tahrirata

Harekâtı ihtilaliyeyi idare edenlerden Kayseri ve tevabii
ermeni murahasası Hosrov efendinin Kayseri divanı harbî örfisi-
nin kararı vechile salben idamına iradei seniye şeref sudur olmuş-
tur emri ali postadadır. 15 temmuz 33I

Nazır namına
Süleyman Fethi

~~Gayet~~ müstaceldir -14-

Şifre mahluludur

✓ 15 temmuz 33I şifreyâ zeydir

Kayseri ve tevabii ermeni murahasası Hosrov efendi hakkın-
daki hükmü idamın işarı ahire kadar tehiri luzumu mü taceliyeti
maslahata binaen doğruca Kayseri mutasarrıflığına tebliğ edil-
miştir. 16 temmuz 33I

Harbiye nazırı namına
Süleyman Fethi

Aded

6593 -17- Şifre mahluludur

✓ Kayseride ermeni papazının idama mahkumiyeti esbabını bil-
diriniz. 20 temmuz 33I

Harbiye nazırı
Enver

Nomro 525 21 temmuz 33I -18-

Başkomandanlık vekâletine şifre

✓ C. 20 temmuz 33I ve 6593 şifreye

Kayseri murahasası Hosrov Rusyada teşkil eden ermeni
komitesi kongresine iştirak ve bilahere Kayseriye gelerek

kongre mukarreratını ermenilere telkin eylediği ve kendisinin komite rüesasından bulunduğu Kayseri divanı harbî örfisinde icra kılınan muhakemesi neticesinde tahakkuk ederek mülkiye ceza kanunnamesinin elli dördüncü maddesinin zeyline tevfikan idamına mahkûm edilmiştir.

Aded 182 - 2- Şifre mahluludur

N.46 I A

C. 16 temmuz 331 ve 2917 şifreye

Efradı merhumeden bir kısmı divanı harbî örfice tebiide mahkûm edilenlerden iscede kısmı mühimi ciheti mülkiyece idareten nefi olunanlardandır, bunlardan bir takımının şüpheli buldukları polis merkez memurluğuna tanzim kılınıp makamı mutasarıfiden tasdik edilerek fırkaya gönderilmekte olan defterlerden anlaşılmakta olduğu maruzdur. 16 temmuz 331 Fırka onbeş komandan vekili Şehabeddin

2967 -I- Kayseride fırka vekâletine şifre

Nefi muamelesi kanun mucibince komandanlar tarafından icra olunur gerçi memureyni mülkiyenin bu husustaki malûmatından bil-tabii istizna olunamaz ise de mesuliyeti maddiye ve maneviye komandanlara ait olduğundan nefi muamelesinde ona göre ifai muktezası

16 temmuz 331 Beşinci kolordu ahzı asker heyeti reisi miralay Halil Recâi

Beşinci kolordu komandanlığı vekâletine

C. 15 ağustos 331 tarih ve 3413 nomro

Mülazim İsmail efendi komandasında otuz neferlik bir müfrezinin şimdi tahrik ^{ettirildiği} maruzdur. 15 ağustos 331 Fırka 15 komandan vekili Şehabeddin

923 Beşinci kolordu komandanlığı vekâletine

C. 15 ağustos 33I tarih ve 34I3 şifreye

Sebk eden işare cevaben Boğazlıyan şübe riyasetinden varid olan telegrafnamede efradı merkumeden beşinin takiplerine çıkan müfreze ile vuku bulan müsademe neticesinde meyten istisal edildikleri ve diğerlerinin dahi tenkil olunduğu bildirilmektedir, bunlardan başka Keller kariyesinde kırk kadar ermeni firarisinin koyun mandırasında ihtifa eyledikleri ihbar olunması üzerine üzerlerine gönderilen müfreze ile merkumun aralarında altı saat müsademe devam eylediği ve neticede mezkûr mandıranın ihrak edilerek yirmi beşinin meyten beşinin hayen derdest menfalarına (1)sevk edildikleri şübe mezkûre riyasetinden bildirilmekte olduğundan arzı keyfiyet olunur. 17 ağustos 33I

Fırka 15 komandan vekili

Şehabeddin

(1) derendede sevk edilmek behanesile katl ve itlaf edilmiştir.

Aded 966

2I

Beşinci kolordu komandanlığı vekâletine

15 ağustos 33I tarihli 9I4 nomrolu telegrafa zeyldir

Müfrezenin temdidi ikametine ihtiyac kalmadığından bu gün avdet ettikleri 23 ağustos 33I Fırka 15 komandan vekili

Şehabeddin

Aded 26I

Şifre mahluludur

Ankara beşinci kolordu komandanlığına

Benyan kasabanın Kayaaltı nam şevkii civarında metruk bir haneye tahsum eden on ermeni firarisinin derdestleri için tedabiri lâzımeye tavassul edilmiş ve merkumlardan bir kadınla üç erkek teslim olmuş ve birisi ise teslim olmak istediğine nazaren arkadaşları tarafından katl edilmiştir. Nasahiye lâzımeye karşı temerrüd eden merkumanın tahassüngâhları ihrak edilmiş ise de iltica eyledikleri bodrumun tahtı muhasereye

alındığı jandarma taburu komandanlığının işaretine atfen maruzdur.

9 ağustos 33I Fırka 15 komandan vekili Şehabeddin

298 şifre mahluludur Kolordu komandanlığına

9 ağustos 33I ve 26I telegrafa zeylidir

Sekiz kişiden ibaret olarak bulunan efradı merhumenin mahmu-
ken istisal edildikleri jandarma komandanlığının işaretine atfen
maruzdur. 12 ağustos 33I Fırka 15 komandan vekili Şehabeddin

I/2395 tahremdir Beşinci kolordu komandanlığına

Boğazlıyan kazasının Kunkuyu kariyesi civarında
musallah ermeni çetesile jandarma müfrezesi arasında vuku bulan
müsademede jandarma suvari efradından Hasan oğlu Şükrü ihrazı
rütbeyi şehadet eylemekle silah ve cephanesinin gasp ve müsadereye
iştirak eden Poyrazlı(1) çerkeslerinden iki şahsın da edilmiş
takib ve istisalları için Yozgattan mahali vakıya bir müfreze
tahrik ettirildiği Yozgat jandarma taburu komandanlığının işarı
telegrafisinden anlaşılma ile merhumunun her surette tenkilleri-
nin mahaline telegrafiyen emir ve işaret olunduğu maruzdur.

15 ağustos 33I Ankara jandarma alay komandanı

H. Vasıf

(1) ermeni katli ve itlafı için rast gelenleri davet ettikleri
bununla sabittir.
